ROZSUDEK TRIBUNÁLU (šestého rozšířeného senátu)

16. června 2011 *

Ve věci T-240/07,

Heineken Nederland BV, se sídlem v Zoeterwoude (Nizozemsko),

Heineken NV, se sídlem v Amsterdamu (Nizozemsko),

zastoupené T. Ottervangerem a M. de Jongem, advokáty,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, původně zastoupené A. Bouquetem, S. Noëm a A. Nijenhuisem, poté A. Bouquetem a S. Noëm, jako zmocněnci, ve spolupráci s M. Slotboomem, advokátem,

žalované,

* Jednací jazyk: nizozemština.

jejímž předmětem je návrh na částečné zrušení rozhodnutí Komise K (2007) 1697 ze dne 18. dubna 2007 v řízení podle článku 81 ES (věc COMP/B/37.766 – Nizozemský trh s pivem), jakož i podpůrně návrh na snížení pokuty uložené žalobkyním,

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát),

ve složení V. Vadapalas (zpravodaj), zastupující předseda, A. Dittrich a L. Truchot, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: J. Plingers, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání, které se konalo dne 25. března 2010,

vydává tento

Rozsudek

Skutkový základ sporu

1 Žalobkyně, Heineken Nederland BV a Heineken NV, patří do skupiny Heineken (dále jen „Heineken“), jejíž činností je výroba piva a jeho uvádění na trh. Heineken NV je pověřena řízením skupiny, zatímco Heineken Nederland BV je společností, která pivo vyrábí. Heineken NV vlastní, prostřednictvím své stoprocentní dceřiné společnosti Heineken Nederlands Beheer BV, veškeré akcie společnosti Heineken Nederland.

2 Heineken je jedním ze čtyř hlavních aktérů na nizozemském trhu s pivem. Dalšími hlavními výrobci piva na tomto trhu jsou zaprvé skupina InBev (dále jen „InBev"), která byla před rokem 2004 známa pod jménem Interbrew a jejíž řízení připadá společnosti InBev NV a výroba dceřiné společnosti InBev Nederland NV, zadruhé skupina Grolsch (dále jen „Grolsch"), jejímž řízením je pověřena společnost Koninklijke Grolsch NV, a zatřetí společnost Bavaria NV.

3 Žalobkyně a tři ostatní hlavní výrobci piva na tomto trhu prodávají své pivo konečnému zákazníku, zejména dvěma distribučními kanály. Proto je třeba rozlišovat zaprvé okruh subjektů „horeca", tedy hotelů, restaurací a kaváren, kde dochází ke konzumaci na místě, a zadruhé okruh „food" supermarketů a obchodů s vínem a alkoholem, kde je nákup piva určen k domácí spotřebě. Tento posledně uvedený sektor rovněž obsahuje segment piva prodávaného pod značkou distributora. Ze čtyř dotyčných výrobců piva jsou v tomto segmentu činné pouze InBev a Bavaria.

4 Tito čtyři výrobci piva jsou členy Centraal Brouwerij Kantoor (dále jen „CBK"). To je zastřešující organizace, která podle stanov zastupuje zájmy svých členů a sestává z valné hromady a různých komisí, jako je komise pověřená otázkami „horeca" a finanční komise, která se stala řídícím výborem. Pro schůze, které se konaly v CBK, vyhotovuje jeho sekretariát pozvánky a průběžně číslované úřední zápisy, které jsou zasílány členům, kteří se schůze zúčastnili.

Správní řízení

5 Dopisy ze dne 28. ledna 2000, jakož i 3., 25. a 29. února 2000 podala InBev řadu prohlášení týkajících se informací o restriktivních obchodních praktikách na nizozemském

trhu s pivem. Tato prohlášení byla provedena v průběhu šetření vedeného Komisí Evropských společenství, zejména v roce 1999, týkajícího se kartelových praktik a případného zneužití dominantního postavení na belgickém trhu s pivem. Společně s těmito prohlášeními InBev podala žádost o shovívavost v souladu se sdělením Komise o neuložení nebo snížení pokut v případech kartelových dohod (Úř. věst. 1996, C 207, s. 4, dále jen „sdělení o spolupráci").

6 Dne 22. a 23. března 2000 byly v důsledku prohlášení InBev Komisí provedeny kontroly v prostorách žalobkyň a dalších dotyčných podniků. Žalobkyním a jiným dotčeným podnikům byly v letech 2001 až 2005 zaslány další žádosti o dodatečné informace.

7 Dne 30. srpna 2005 Komise zaslala oznámení námitek žalobkyním a dalším dotyčným podnikům. Dopisem ze dne 24. listopadu 2005 žalobkyně předložily svá písemná vyjádření k tomuto oznámení. Žádný z dotyčných účastníků nepožádal o slyšení.

8 Dopisy ze dne 26. ledna a 7. března 2006 byly žalobkyně Komisí obeznámeny s dodatečnými dokumenty. Zejména se jednalo o žádosti o informace zaslané InBev a odpovědi na ně.

9 Dne 18. dubna 2007 Komise přijala rozhodnutí K (2007) 1697 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/B/37.766 – Nizozemský trh s pivem, dále jen „napadené rozhodnutí"), jehož shrnutí bylo zveřejněno v *Úředním věstníku Evropské unie* dne 20. května 2008 (Úř. věst. 2008 C 122, s. 1), které bylo žalobkyním oznámeno dopisem ze dne 24. dubna 2007.

Napadené rozhodnutí

Dotčené protiprávní jednání

10 Článek 1 napadeného rozhodnutí stanoví, že se žalobkyně a společnosti InBev NV, InBev Nederland, Koninklijke Grolsch a Bavaria v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 podílely na jediném a trvajícím protiprávním jednání porušujícím čl. 81 odst. 1 ES a spočívajícím v souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo omezení hospodářské soutěže na společném trhu.

11 Protiprávní jednání spočívalo zaprvé v koordinaci cen a zvyšování ceny piva v Nizozemsku, jak v sektoru „horeca", tak i v sektoru domácí spotřeby, včetně piva prodávaného pod značkou distributora, zadruhé v příležitostné koordinaci jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca" v Nizozemsku, jako jsou půjčky subjektům, a zatřetí v příležitostné koordinaci rozdělení klientely, jak v sektoru „horeca", tak i v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku (článek 1 a body 257 a 258 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

12 K protisoutěžnímu chování výrobců piva docházelo podle napadeného rozhodnutí v cyklu mnohostranných neoficiálních schůzek, kterých se pravidelně zúčastnili čtyři hlavní aktéři nizozemského trhu s pivem, jakož i při doplňujících dvoustranných setkáních týchž výrobců piva v různém složení. Podle napadeného rozhodnutí se tyto schůzky konaly tajně a záměrně a jejich účastníci věděli, že nejsou povoleny (body 257 až 260 napadeného rozhodnutí).

13 Takto se nejprve v období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999 konala řada dvoustranných setkání nazvaných „Catherijne overleg“ (konzultace Catherijne) nebo „agendacommissie“ (komise pořadu jednání). Napadené rozhodnutí stanoví, že tyto schůzky, zaměřené na sektor „horeca“, které se však mohly týkat sektoru domácí spotřeby, měly v podstatě za cíl koordinaci cen a zvyšování ceny piva, projednání omezení výše slev a rozdělení klientely, jakož i vzájemnou dohodu o některých jiných obchodních podmínkách. Také ceny piva prodávaného pod značkou distributora byly údajně projednávány v průběhu těchto schůzek (body 85 a 90, 98, 115 až 127 a 247 až 252 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

14 Zadruhé, pokud jde o dvoustranné kontakty mezi výrobci piva, napadené rozhodnutí uvádí, že dne 12. května 1997 se setkaly InBev a Bavaria a diskutovaly o zvýšení cen piva prodávaného pod značkou distributora (bod 104 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Kromě toho se podle Komise žalobkyně a Bavaria setkaly v roce 1998, aby projednaly omezení týkající se prodejních míst v sektoru „horeca“ (bod 189 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise uvádí, že dvoustranné kontakty se rovněž konaly v červenci 1999 mezi žalobkyněmi a Grolsch ve věci kompenzací poskytovaných zákazníkům v sektoru domácí spotřeby, kteří provedli dočasné cenové slevy (body 212 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

15 Konečně podle napadeného rozhodnutí k dvoustranným kontaktům a výměně informací věnovaným obecným diskusím týkajícím se ceny piva, jakož i diskusím, které se navíc týkaly značek distributora, došlo v roce 1997 mezi InBev a Bavaria. Dvoustranné kontakty ve formě výměn informací věnované značkám distributora měly rovněž přinejmenším v červnu a červenci 1998 zahrnovat belgické výrobce piva. Komise upřesňuje, že tyto diskuse probíhaly za přítomnosti žalobkyň a Grolsch (body 105, 222 až 229 a 232 až 236 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

16 Odpovědnost Heineken NV byla konstatována z důvodu, že v období trvání protiprávního jednání byla Heineken Nederland, přímo či nepřímo, její stoprocentní dceřinou společností, kterážto okolnost, potvrzená dalšími dokumenty ze spisu, ukazuje, že vykonávala rozhodující vliv na obchodní politiku své dceřinné společnosti (body 400 až 414 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Pokuta uložená žalobkyním

17 Článek 3 písm. a) napadeného rozhodnutí žalobkyním ukládá pokutu ve výši 219 275 000 eur.

18 K výpočtu výše této pokuty Komise použila čl. 23 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003 L 1, s. 1) a metodologii uvedenou v pokynech o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 [ESUO] (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3, dále jen „pokyny“) (body 436 a 442 odůvodnění napadeného rozhodnutí). V souladu s touto metodou bylo stanovení pokuty uložené žalobkyním provedeno na základě závažnosti a doby trvání protiprávního jednání (bod 437 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

19 Zvláště bylo protiprávní jednání označeno za „velmi závažné“, jelikož v podstatě spočívalo v pravidelné koordinaci cen, zvyšování ceny a jiných obchodních podmínek a v rozdělení klientely (bod 440 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Komise rovněž zohlednila tajnou a úmyslnou povahu protisoutěžního chování, jakož i skutečnost, že protiprávním jednáním bylo dotčeno celé území Nizozemska a celý trh s pivem, totiž

jak sektor „horeca“, tak i sektor domácí spotřeby (body 453 a 455 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Kromě toho Komise uvedla, že skutečný účinek protisoutěžního chování na nizozemský trh nebyl v projednávané věci vzat v úvahu, neboť ho nelze změřit (bod 452 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

20 Mimoto Komise na žalobkyni použila odlišné zacházení, aby zohlednila její skutečnou hospodářskou kapacitu a její individuální váhu v rámci zjištěného protiprávního jednání. Za tímto účelem Komise použila údaje o obratu dosaženém žalobkyněmi v prodeji piva v Nizozemsku v roce 1998, tedy za poslední celý kalendářní rok, kdy trvalo protiprávní jednání. Na tomto základě byly žalobkyně zařazeny do první kategorie odpovídající výchozí částce 65 000 000 eur (bod 462 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

21 K dosažení dostatečného odrazujícího účinku byl s ohledem na významný obrat Heineken na tuto výchozí částku uplatněn násobící koeficient 2,5 (bod 464 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

22 Jelikož se žalobkyně účastnily protiprávního jednání od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999, tedy po dobu 3 let a 8 měsíců, byla tato výchozí částka zvýšena o 35 % (body 465 a 469 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Základní částka tak byla stanovena na 219 375 000 eur.

23 Konečně Komise přiznala snížení výše pokuty o 100 000 eur, jelikož uznala, že v projednávané věci byla délka správního řízení nepřiměřená (body 495 až 499 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení

24 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 4. července 2007 podaly žalobkyně projednávanou žalobu.

25 Tribunál rozhodnutím ze dne 10. února 2010 předal věc šestému rozšířenému senátu podle čl. 14 odst. 1 a čl. 51 odst. 1 svého jednacího řádu.

26 V rámci organizačních procesních opatření ze dne 12. února 2010 Tribunál Komisi položil písemné otázky, na které Komise odpověděla ve stanovené lhůtě.

27 Řeči a odpovědi účastnic řízení na otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání dne 25. března 2010.

28 Po ukončení ústní části řízení byla věc vzhledem k překážce na straně soudce zpravodaje přidělena novému soudci zpravodaji a porady o tomto rozsudku se zúčastnily tři soudci, kteří jej podepsali, v souladu s článkem 32 jednacího řádu.

29 Žalobkyně navrhují, aby Tribunál:

– zrušil napadené rozhodnutí v plném rozsahu nebo v části, která se týká žalobkyň,

– zrušil nebo snížil pokutu uloženou žalobkyním,

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

30 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– zamítl žalobu,

– uložil žalobkyním náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

31 Na podporu své žaloby žalobkyně uplatňují jedenáct žalobních důvodů, vycházejících zaprvé z porušení zásady řádné správy a článku 27 nařízení č. 1/2003, co se týče odmítnutí poskytnout přístup k odpovědím na oznámení námitek jiných dotyčných podniků, zadruhé z porušení zásady řádné správy, „zásady péče“ a zásady kontradiktornosti v důsledku údajného neprovedení pečlivého a nestranného šetření, zatřetí z porušení presumpce neviny, začtvrté z porušení přiměřené lhůty v rámci správního řízení, zapáté z nedostatečnosti důkazů k prokázání protiprávního jednání, zašesté z neexistence dohod nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, zasedmé z chybného určení doby trvání protiprávního jednání, zaosmé z porušení čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003, pokynů, zásad rovného zacházení, právní jistoty a proporcionality, jakož i povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o určení výše pokuty,

zadeváté z chybného posouzení polehčujících okolností, zadesáté z dopadu doby trvání správního řízení na výši pokuty a zajedenácté z příliš omezené výše snížení pokuty přiznaného Komisí na základě nadměrné délky správního řízení.

32 Tribunál se domnívá, že je nejprve třeba zkoumat pátý, šestý a sedmý žalobní důvod, kterými je v podstatě zpochybňováno protiprávní jednání, poté první, druhý, třetí a čtvrtý žalobní důvod, vycházející z údajných vad řízení a porušení práva na obhajobu, a konečně osmý, devátý, desátý a jedenáctý žalobní důvod, které se týkají stanovení výše pokuty.

K pátému a šestému žalobnímu důvodu vycházejícím z nedostatečnosti důkazů k prokázání protiprávního jednání a z neexistence dohod nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES

Argumenty účastníků řízení

33 V rámci pátého žalobního důvodu žalobkyně v podstatě tvrdí, že důkazy uplatněné Komisí v napadeném rozhodnutí nestačí k prokázání existence porušení článku 81 ES nad veškerou pochybnost. Závěr Komise v tomto smyslu je údajně rovněž v rozporu s presumpcí neviny a povinností uvést odůvodnění.

34 Za tímto účelem žalobkyně popírají průkaznou hodnotu prohlášení InBev, která představuje hlavní pilíř napadeného rozhodnutí, z důvodů, že je velmi vágní a rozporuplné a že je částečně založeno na informacích získaných od třetích osob. Navíc Komisi vytýkají, že neanalyzovala, zda toto prohlášení bylo učiněno obezřetně a po zralé úvaze, a že nebyla věnována pozornost výrokům ve prospěch obsaženým v prohlášení.

35 Žalobkyně se mimoto domnívají, že jelikož jsou písemné poznámky vyhotovené zástupci nizozemských výrobců piv na dotčených schůzkách útržkovité, nestačí ani ony k prokázání existence protisoutěžního jednání.

36 V rámci šestého žalobního důvodu žalobkyně zpochybňují relevanci a výklad některých listinných důkazů ze strany Komise, na nichž je založen závěr o existenci souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě omezujících hospodářskou soutěž.

37 Žalobkyně popírají, že kontakty mezi výrobci piv vedly k dohodě, protože mezi nimi nikdy nedošlo ke shodě vůle pro stanovení určité linie chování na trhu.

38 Žalobkyně rovněž popírají existenci jednání ve vzájemné shodě. V tomto ohledu tvrdí, že důkazy, které jsou k dispozici, neukazují, že kontakty mezi výrobci piv odstranily nebo alespoň výrazně omezily nejistotu, pokud jde o jejich budoucí chování na trhu. Domnívají se naopak, že dostatečně prokázaly, že chování výrobců piv na trhu bylo určováno nezávisle.

39 Žalobkyně kromě toho tvrdí, že dotčené schůzky neměly nikdy protisoutěžní účel. Diskuse na těchto schůzkách se údajně týkaly velkého počtu legitimních témat, takže setkání týkající se situace na trhu, včetně spotřebitelských cen na trhu domácí spotřeby a včetně nabídek některým zákazníkům „horeca", měly pouze příležitostnou a neformální povahu.

40 Žalobkyně konečně odmítají, aby jim byly přičítány diskuse mezi Interbrew a Bavaria týkající se odvětví piva prodávaného pod značkou distributora, odvětví, ve kterém nejsou činné.

41 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

42 Svým pátým žalobním důvodem žalobkyně v podstatě Komisi vytýkají, že právně dostačujícím způsobem neprokázala skutková zjištění, na jejichž základě došla k závěru o existenci protiprávního jednání. Svým šestým žalobním důvodem žalobkyně popírají kvalifikaci dotčeného jednání jako dohodu nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 ES. Tyto dva žalobní důvody mající zpochybnit konstatování protiprávního jednání je třeba zkoumat společně.

43 Podle čl. 81 odst. 1 ES jsou se společným trhem neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu.

44 Aby existovala dohoda ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES, postačuje, aby dotčené podniky vyjádřily svou společnou vůli chovat se na trhu určitým způsobem (rozsudky Tribunálu ze dne 17. prosince 1991, Hercules Chemicals v. Komise, T-7/89, Recueil, s. II-1711, bod 256, a ze dne 20. března 2002, HFB a další v. Komise, T-9/99, Recueil, s. II-1487, bod 199).

45 Lze se domnívat, že dohoda ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES je uzavřena, jakmile existuje shoda vůle k omezení hospodářské soutěže jako takovému, i když konkrétní prvky zamýšleného omezení jsou ještě předmětem jednání (viz v tomto smyslu rozsudek HFB a další v. Komise, bod 44 výše, body 151 až 157 a 206).

46 Pojem jednání ve vzájemné shodě se týká formy koordinace mezi podniky, která ač nedospěla až k uzavření dohody ve vlastním slova smyslu, vědomě nahrazuje rizika hospodářské soutěže praktickou spoluprací mezi podniky (rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 115, a Hüls v. Komise, C-199/92 P, Recueil, s. I-4287, bod 158).

47 V tomto ohledu čl. 81 odst. 1 ES brání jakýmkoliv přímým nebo nepřímým kontaktům mezi hospodářskými subjekty, které jsou takové povahy, že buď ovlivňují tržní jednání skutečných nebo potenciálních soutěžitelů, nebo odhalují takovému soutěžiteli tržní jednání, ke kterému je dotčený hospodářský subjekt rozhodnut nebo které zamýšlí na trhu přijmout, jestliže je účelem nebo důsledkem těchto kontaktů omezení hospodářské soutěže (viz v tomto smyslu rozsudek Komise v. Anic Partecipazioni, bod 46 výše, body 116 a 117).

48 Je třeba připomenout, že pokud jde o provedení důkazu o protiprávním jednání porušujícím čl. 81 odst. 1 ES, Komise musí prokázat protiprávní jednání, která zjistila, a předložit řádné důkazy, které právně dostačujícím způsobem prokazují existenci

skutečností zakládajících protiprávní jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 58, a Komise v. Anic Partecipazioni, bod 46 výše, bod 86).

49 Komise tedy musí předložit přesné a shodující se důkazy, aby prokázala existenci protiprávního jednání (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 43 a citovaná judikatura).

50 Je však třeba zdůraznit, že každý z důkazů předložených Komisí nemusí nutně splňovat tato kritéria ve vztahu ke každému znaku protiprávního jednání. Stačí, aby tomuto požadavku vyhovoval soubor nepřímých důkazů, na něž se orgán odvolává, posuzovaný jako celek (viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering a další v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, body 179 a 180, a citovaná judikatura).

51 Vzhledem k tomu, že zákaz protisoutěžních dohod je obecně známou skutečností, nelze po Komisi požadovat, aby předložila písemnosti výslovně potvrzující navázání kontaktů mezi dotčenými hospodářskými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti. Existenci protisoutěžního jednání nebo dohody lze tedy dovodit z některých shod okolností a indicií, které jsou-li nahlíženy vcelku, mohou při neexistenci jiného soudržného vysvětlení představovat důkaz porušení pravidel hospodářské (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, body 55 až 57).

52 Pokud se Komise na podporu svého zjištění existence protisoutěžní dohody nebo protisoutěžního jednání dovolávala listinných důkazních materiálů, musejí účastníci řízení, kteří toto zjištění zpochybňují v řízení před Tribunálem, předložit nejen přijatelnou alternativu k tezi Komise, ale i namítnout nedostatečnost důkazů uvedených v napadeném rozhodnutí za účelem prokázání existence protiprávního jednání (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 187).

53 Co se týče rozsahu soudního přezkumu, podle ustálené judikatury, pokud je Tribunálu předložena žaloba na neplatnost rozhodnutí vydaného podle čl. 81 odst. 1 ES, musí Tribunál obecně provést úplný přezkum otázky, zda jsou splněny podmínky pro použití čl. 81 odst. 1 ES či nikoli (viz rozsudek Tribunálu ze dne 26. října 2000, Bayer v. Komise, T-41/96, Recueil, s. II-3383, bod 62 a citovaná judikatura).

54 Má-li soudce pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, kterým se konstatuje protiprávní jednání, v souladu se zásadou presumpce neviny, která se jakožto obecná zásada práva Evropské unie uplatní zejména v řízeních týkajících se porušení pravidel hospodářské soutěže použitelných pro podniky a v rámci kterých může být rozhodnuto o pokutách nebo penále (rozsudek Hüls v. Komise, bod 46 výše, body 149 a 150, a rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Dresdner Bank a další v. Komise, T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP a T-61/02 OP, Sb. rozh. s. II-3567, body 60 a 61).

55 Ve světle těchto úvah je třeba zkoumat, zda v projednávané věci Komise právně dostačujícím způsobem prokázala, že chování žalobkyň zakládalo porušení čl. 81 odst. 1 ES.

– K prohlášení InBev

56 Nejprve je třeba uvést, že se Komise ve velké míře (viz zvláště body 40 až 62 odůvodnění napadeného rozhodnutí) opírá o prohlášení poskytnuté InBev, v rámci její žádosti o shovívavost, dopisy ze dne 28. ledna 2000 a ze dne 3., 25. a 29. února 2000, doplněnými o přiložená prohlášení pěti ředitelů InBev (body 34 a 40 odůvodnění napadeného rozhodnutí, dále společně jen „prohlášení InBev").

57 Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že prohlášení InBev uvádělo existenci „různých forem jednání ve vzájemné shodě […] mezi výrobci piva na nizozemském trhu s pivem" a rozlišovalo mezi oficiálními schůzemi valné hromady CBK, neformálními schůzkami finanční komise CBK a paralelními „jinými schůzkami" známými pod označením „konzultace Catherijne", jejichž složení bylo různé a ohledně nichž InBev podle vlastního prohlášení nenalezla žádné písemné podklady. „Jiné schůzky" bylo zejména možno členit na: „i) schůzky ředitelů horeca čtyř hlavních výrobců piva (Heineken, Interbrew, Grolsch a Bavaria) […], ii) společné schůzky ředitelů horeca a ředitelů pověřených sektorem domácí spotřeby (dvě v roce 1998) a iii) schůzky ředitelů pověřených sektorem domácí spotřeby (jedna v roce 1999 […])" (body 41 až 46 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

58 Podle prohlášení InBev finanční komise „zahrnovala oficiální pořad jednání, ale představovala rovněž diskusní forum ke stanovení cen pro sektor domácí spotřeby a sektor horeca [, přičemž t]yto diskuse nebyly nijak písemně zachyceny" (bod 43 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

59 Podle téhož prohlášení témata diskutovaná při „jiných schůzkách" rovněž zahrnovala jak sektor „horeca", tak i sektor domácí spotřeby piva prodávaného pod značkou distributora (bod 47 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

60 Pokud jde zaprvé o sektor „horeca“, byla diskutována dvě hlavní témata: „[e]xistovala základní dohoda týkající se stanovení maximálních objemových slev pro sektor horeca […] jiné téma jednání se týkalo investic uskutečněných v horeca [, přičemž m] yšlenka spočívala v zachování statu quo v sektoru a v zabránění převzetí zákazníků jinými výrobci piva“ (bod 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

61 Ředitel InBev uvádí, že nezná přesný obsah uvedené dohody a jiný ředitel ji označuje za „velmi komplexní a vágní dohodu o škálách (slev poskytnutých horeca), na kterých jsem nikdy nespolupracovali“, s uvedením toho, že „[j]ednání ve vzájemné shodě spočívalo ve schůzce ředitelů horeca, která se konala dvakrát do měsíce, při které diskutovali známá porušení ‚pravidla‘ (ačkoli bylo vágní; hovořilo se o tržních excesech)“ (bod 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

62 Co se zadruhé týče sektoru domácí spotřeby, podle prohlášení InBev se diskuse týkaly jak úrovně cen obecně, tak i konkrétního tématu piva prodávaného pod značkou distributora.

63 Pokud jde o úroveň cen obecně, jeden z ředitelů InBev prohlašuje, že „bylo zvykem, že pivovar zvýšil své ceny poté, co to předtím oznámil kolegům výrobcům piva […,] přičemž iniciativa vždy přicházela od jednoho z velkých pivovarů a obecně od Heineken [; v] takovém případě měly ostatní pivovary nezbytný čas přijmout stanovisko [; i] když pivovary své ceny zpravidla vzájemně vyrovnaly, každý z nich přesto měl a zachoval si svou vlastní cenovou politiku“ (bod 51 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

64 Co se týče piva prodávaného pod značkou distributora, InBev uvádí, že diskuse o cenách byly mezi nizozemskými aktéry segmentu (Bavaria a Oranjeboom, později převzatá ze strany Interbrew) vedeny od roku 1987. InBev dodává, že „[o]běma účastníkům bylo jasné, poté co o tom rovněž společně hovořili, že nepřipustí žádný zásah do

svých zákaznických kruhů značek distributora, který by znamenal objemovou ztrátu“ (bod 52 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

65 Pokud jde o zapojení Heineken a Grolsch do tohoto sektoru, podle prohlášení InBev, „[j]e nizozemský trh charakteristický značným rozdílem mezi cenami piva prodávaného pod značkou distributora (‚značky B‘) a [jinými značkami (‚značky A‘) ;] Heineken, která se neúčastní segmentu značek distributora, vždy odmítala zvyšování cen pro značky A, pokud by se nezvýšily cena piv prodávaných pod značkou distributora [; t]akto činila nepřímý tlak, zvláště na výrobce značek distributora, jako jsou Bavaria a Interbrew“ (bod 53 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

66 InBev prohlašuje, že ceny značek distributora byly rovněž diskutovány mezi uvedenými čtyřmi výrobci piva, jinak řečeno rovněž za účasti Grolsch, v rámci obecnějšího tématu rozdílů, které je třeba zachovat, mezi cenami pivních značek. Podle prohlášení InBev „Heineken a Grolsch své ceny během let nezvyšovaly a ceny značkového piva a piva pod značkou distributora jiných výrobců piva se rovněž nezvýšily [; v] těchto posledních letech Bavaria a Interbrew své ceny zvýšily, následovány Grolsch“ (bod 54 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Rovněž uvedla, že „[p]řed 3 až 4 lety byly tyto neformální konzultace začleněny do konzultací Catherijne týkajících se horeca, kterých se rovněž účastnili zástupci CBK [; p]o několika schůzkách bylo rozhodnuto tyto schůzky znovu rozdělit na schůzky týkající se domácí spotřeby a schůzky horeca“ (bod 54 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

67 Kromě toho InBev prohlašuje, že získání určité části trhu belgickým výrobcem piva Martens od roku 1996 a 1997 vedlo k „dohodě mezi belgickými a nizozemskými výrobci piva činnými na trhu značek distributora [;s]chůzky se konaly [v jednom hotelu

v] Bredě v roce 1998 […; b]ylo dohodnuto respektovat příslušné objemy značek distributora prodávaných zákazníkům v Nizozemí a Belgii“ (bod 55 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

68 Podle prohlášení ředitelů InBev byly „jiné schůzky“ organizovány k vzájemnému ujištění se o „omezené agresivitě“ na trhu (bod 46 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

69 Ve své odpovědi na žádost o informace ze dne 19. prosince 2001 InBev uvádí, že „agendy předchozích let a poznámky učiněné při neformálních schůzkách byly zničeny koncem listopadu 1998 [; v] tomto období, začala být zjevná existence jednání ve vzájemné shodě mezi nizozemskými výrobci piva na trhu, a vznikla obava z kontroly ze strany nizozemského orgánu pro ochranu hospodářské soutěže [; a]gendy byly likvidovány i v následujících letech“ (bod 61 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

70 Především je třeba poznamenat, že žádné ustanovení ani žádná obecná zásada práva Unie Komisi nezakazuje, aby vůči podniku použila prohlášení jiných stíhaných podniků. Kdyby tomu tak nebylo, bylo by důkazní břemeno Komise spočívající v prokázání jednání porušujícího články 81 a 82 ES neunesitelné a neslučitelné s úlohou dohledu nad řádným uplatňováním těchto ustanovení, která je Komisi svěřena Smlouvou o ES (viz rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 192).

71 V projednávané věci žalobkyně nezpochybňují údaje prohlášení InBev, podle kterých se konaly schůzky mezi zástupci nizozemských výrobců piva. Nepopírají ani, že byly zastoupeny na většině těchto schůzek a že při nich byla neformálně diskutována obecná situace na trhu s pivem. Ostatně v žalobě připouštějí, že na těchto schůzkách příležitostně byly vyjadřovány obavy, pokud jde o výši spotřebitelských cen a problémy s některými zákazníky.

72 Žalobkyně však popírají, že diskuse vedené na těchto schůzkách vedly k uzavření protiprávní dohody nebo závazku o protisoutěžním jednání ve vzájemné shodě. Uvádí, že se tyto schůzky v zásadě týkaly legitimních témat a že, v rozsahu v němž byla diskutována situace na trhu, tak nebylo činěno s protisoutěžními cíly. V tomto ohledu žalobkyně popírají důvěryhodnost prohlášení InBev a uvádí, že je velmi vágní a rozporuplné, a částečně obsahuje konstatování, která nebyla autorům prohlášení přímo známa, obsahující tak „důkaz z doslechu".

73 Pokud jde o rozpornost prohlášení InBev, žalobkyně poznamenávají, že toto prohlášení obsahuje řadu výroků ve prospěch.

74 Na jedné straně se údajně jedná o výroky, které nejsou uvedeny v napadeném rozhodnutí, podle kterých „[d]iskuse spočívala v diskutování o známých případech porušení škál (které ostatně byly velmi vágní), [; v] praxi každý jednal tak, jak považoval za správné"; „[n]aše chování na trhu bylo zaměřeno velmi agresivně na získání nových zákazníků – rovněž slevami"; „[j]ednali jsme tak zcela legálně"; „[InBev] neuzavřela žádnou dohodu a nebyla ničím vázána"; „[k]onzultace [Catherijne] nevedly ke konkrétním výsledkům, pokud jde o účinek na trh […; v] žádném z těchto dvou případů jsem konkrétně nehovořili o chování na trhu [; s]chůzka byla spíše neformální"; „[n]eeexistovala dohoda pro odvětví potravinářství"; „[n]ikdy jsem neuvedl, že po schůzce [CBK] se pokračovalo diskusemi o citlivých tržních otázkách [; j]e samozřejmě možné, že takové schůzky nabízejí příležitost k neformálním dvoustranným setkáním, avšak podle mého názoru nebylo nic ve hře".

75 Na druhé straně žalobkyně odkazují na některé pasáže citované v napadeném rozhodnutí, podle kterých: „se Interbrew domnívá, že takové konzultace nikdy neměly významné účinky na trh jako takový a byly by dnes méně intenzivní […; d]iskuse měly

velmi obecnou povahu“ (uvedeno v bodě 45 odůvodnění napadeného rozhodnutí); „[p]ředevším jsme jednali, abychom každý získali dojem, že zůstaneme na trhu klidní [; n]eprojednávaly se otázky škál a prodejních míst, nebo jen v nepatrném rozsahu [; v]e skutečnosti každý měl toho druhého za blázna [; v] posledních letech tyto schůzky stále víc a víc ztrácely na smyslu a vzájemná shoda se stala vágní“ (uvedeno v bodě 46 odůvodnění napadeného rozhodnutí); „ [r]ovněž existovala velmi komplexní a vágní dohoda o škálách (slev poskytnutých horeca), na kterých jsme nikdy nespolupracovali“ [; o]statně nikdy jsem neviděl žádný dokument na toto téma (citováno v bodě 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

76 Podle žalobkyň nejsou tyto výroky, nehledě k jejich nekonkrétnosti, slučitelné se závěry Komise, pokud jde o existenci dotčeného protiprávního jednání. Z toho podle žalobkyň vyplývá, že setkání mezi výrobci piv byla velmi obecné povahy, že nebyla uzavřena žádná dohoda, že InBev nebyla vázána žádným koluzním ujednáním a že konzultace neměly žádný vliv na trh.

77 Nejprve je třeba konstatovat, že závěry vyvozené žalobkyněmi na základě některých částí prohlášení InBev, uvádějící obecnou povahu diskusí, neexistenci dohody pro některé sektory a neexistenci účinku diskusí na chování výrobců piva na trhu, nemohou samy o sobě zpochybnit konstatování Komise o existenci protiprávního jednání.

78 Pokud jde o údajnou obecnou povahu uvedeného prohlášení, je třeba připomenout, že Komise je v praxi často povinna prokázat existenci protiprávního jednání za podmínek nepříznivých pro plnění této úlohy, zejména pokud od doby vzniku skutečností zakládajících protiprávní jednání mohlo uplynout několik let a pokud vícero vyšetřovaných podniků s Komisí aktivně nespolupracovalo. Komisi sice nevyhnutně přísluší prokázat, že protiprávní dohoda o rozdělení trhů byla uzavřena, bylo by však přehnané požadovat, aby mimoto podala důkaz o specifickém mechanismu, kterým

mělo být tohoto cíle dosaženo. Pro podnik, který se dopustil protiprávního jednání by totiž bylo příliš jednoduché vyhnout se jakékoli sankci, pokud by mohl argumentovat nejasnou povahou informací uvedených ve vztahu k fungování protiprávní dohody i přesto, že jsou existence dohody a její protisoutěžní cíl dostatečně prokázány. Podniky se v takové situaci mohou užitečně bránit tak, že mají možnost se vyjádřit ke všem důkazním materiálům, které Komise uvádí v jejich neprospěch (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 203; viz v tomto smyslu rovněž rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise, C-403/04 P a C-405/04 P, Sb. rozh. s. I-729, bod 50).

79 Dále, pokud jde o tvrzené údaje o neexistenci účinku sporného jednání na trh, ze samotného znění ustanovení článku 81 ES vyplývá, že jsou zakázány dohody a jednání ve vzájemné shodě mezi podniky, nezávisle na účinku na trh, pokud mají protisoutěžní cíl (rozsudky Soudního dvora Hüls v. Komise, bod 46 výše, body 163 až 166, a ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další, C-8/08, Sb. rozh. s. I-4529, bod 29).

80 Pokud tedy Komise konstatovala existenci dohod a jednání ve vzájemné shodě majících protisoutěžní cíl, toto konstatování nemůže být popřeno údaji vycházejícími z neprovedení koluzních ujednání a neexistence účinku na trh.

81 Co se týče tvrzených údajů, obsažených v prohlášení InBev, pokud jde o neexistenci dohody v sektoru domácí spotřeby a v sektoru „horeca“, je třeba poznamenat, že pasáže uvedené žalobkyněmi, čtené v jejich kontextu, nijak nevedou k vyloučení existence dohody nebo jednání ve vzájemné shodě v dotyčných sektorech.

82 Pokud jde o sektor domácí spotřeby (drobný prodej), následuje po tvrzení učiněném řediteli InBev, podle kterého „[p]ro [tento] sektor neexistovala dohoda“, konkrétní popis mechanismu koordinace cen uplatňované výrobci piva. Relevantní pasáž zní takto (bod 51 odůvodnění napadeného rozhodnutí):

„Neexistovala dohoda pro sektor drobného prodeje (‚Food‘). Pokud jde o zvyšování ceny piva, bylo zvykem, že pivovar zvýší své ceny poté, co to oznámí kolegům výrobcům piva. Pokud jeden z účastníků takové oznámení učinil, následovala debata o dopadu takového zvýšení na trh; ke zvýšení ceny piva však navzdory tomu došlo. Iniciativa vždy přicházela od jednoho z velkých pivovarů a obecně od Heineken. V takovém případě měly ostatní pivovary nezbytný čas přijmout stanovisko. I když pivovary své ceny zpravidla vzájemně vyrovnaly, každý z nich přesto měl a zachoval si svou vlastní cenovou politiku“.

83 V tomto kontextu pouhá skutečnost, že ředitel InBev poukázal na neexistenci „dohody“, nemůže představovat platný argument, jelikož přísluší Komisi a případně Tribunálu provést právní kvalifikaci chování popsaného v prohlášeních učiněných odpovědnými osobami dotyčných podniků.

84 Co se týče údajné neexistence dohody a dodržování dohody v sektoru „horeca“, je třeba konstatovat, že prohlášení vedoucího pracovníka InBev, podle kterého „[InBev] neuzavřela žádnou dohodu a nebyla ničím vázána“ není v rozporu se závěrem o existenci dohody ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES. Ve svém prohlášení totiž tentýž vedoucí pracovník InBev výslovně uvádí existenci zaprvé „velmi komplexní a vágní dohody o škálách (slevách poskytnutých horeca)“ a zadruhé dohody, jejímž cílem údajně bylo „zabránit tomu, aby v sektoru horeca docházelo k příliš mnoha změnám“.

85 Z předchozího vyplývá, že tvrzení žalobkyň týkající se rozpornosti prohlášení InBev nemohou být přijata. V tomto ohledu je třeba rovněž zamítnout jejich argument vycházející z údajně selektivního způsobu, kterým Komise použila toto prohlášení, jelikož podle žalobkyň nezohlednila údajné rozpory.

86 Žalobkyně tudíž neprokázaly existenci údajných rozporů, které by mohly oslabit důvěryhodnost prohlášení InBev.

87 Mimoto žalobkyně tvrzením, že prohlášení InBev obsahuje „důkaz z doslechu", odkazují na jeho pasáže, podle kterých „Interbrew nikdy neviděla dokument obsahující dohodu o slevách, na kterou diskuse odkazovaly, ale obecné pravidlo se zdálo být známé" (citováno v bodě 45 odůvodnění napadeného rozhodnutí), „[s]ám jsem tuto dohodu (škály) neznal a ani jsem neviděl žádný dotyčný dokument", a „[n]eznal jsem přesný obsah této dohody [… ; o]statně jsem nikdy neviděl žádný dokument na toto téma".

88 Je třeba poznamenat, že pasáže dovolávané žalobkyněmi se týkají výlučně otázky o existenci dohody („škály") o slevách poskytovaných zákazníkům sektoru „horeca". Je pravdou, že v této konkrétní otázce je průkazná hodnota prohlášení InBev omezena skutečností, že chybí přímý důkaz. Důvěryhodnost poskytnutých údajů, pokud jde o existenci „škály" je však posílena okolnostmi, že zaprvé pocházejí ze dvou různých zdrojů a zadruhé obsahují přesné údaje týkající se „škály", totiž přesnou částku maximální slevy (viz bod 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Existence „škály" je mimoto potvrzena dvěma důkazy nezávislými na InBev, totiž písemnými poznámkami člena správní rady Bavaria týkajícími se schůzky, která se konala dne 1. května 1997 (bod 92 odůvodnění napadeného rozhodnutí), a písemnými poznámkami ředitele „horeca" Bavaria o schůzce, která se konala dne 12. března 1998 (uvedenými v bodě 143 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

89 Argumentace žalobkyň uvádějící existenci „důkazů z doslechu“ tak nemůže zpochybnit závěry vycházející z prohlášení InBev.

90 Co se konečně týče obecného posouzení důvěryhodnosti prohlášení InBev, je třeba mít za to, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, Komise právem mohla přiznat prohlášení InBev zvláště vysokou průkaznou hodnotu, jelikož se jedná o odpověď poskytnutou jménem podniku jako takového, mající důvěryhodnost přesahující důvěryhodnost, kterou by mohla mít odpověď daná členem personálu, ať už by jeho osobní zkušenost nebo názor byly jakékoli. Rovněž je třeba poznamenat, že prohlášení InBev představuje výsledek vnitřního šetření vedeného podnikem a bylo předloženo Komisi advokátem, který měl profesionální povinnost jednat v zájmu tohoto podniku. Nemohl tedy lehkomyslně přiznat existenci porušení a nezvážit důsledky takového kroku (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 20. března 2002, LR AF 1998 v. Komise, T-23/99, Recueil, s. II-1705, bod 45, a JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 206).

91 Mimoto z judikatury vyplývá, že přestože je s ohledem na možnost, že hlavní účastníci protiprávní kartelové dohody budou mít tendenci zmenšovat význam svého přispění k protiprávnímu jednání a zvyšovat význam takového přispění ostatních účastníků, obecně namístě určitá nedůvěra k dobrovolným výpovědím těchto účastníků, požadování výhody na základě sdělení o spolupráci za účelem získání snížení pokuty nutně nevede k podnětu předložit zkreslené důkazy, pokud jde o ostatní účastníky dané kartelové dohody. Jakákoliv snaha uvést Komisi v omyl by totiž mohla zpochybnit upřímnost a úplnost spolupráce žadatele, a ohrozit tak možnost, aby tato osoba získala úplnou výhodu na základě sdělení o spolupráci (rozsudek Tribunálu ze dne 16. listopadu 2006, Peróxidos Orgánicos v. Komise, T-120/04, Sb. rozh. s. II-4441, bod 70).

92 Je zajisté třeba připomenout, že prohlášení podniku obviněného z toho, že se účastnil kartelové dohody, jehož správnost je popírána několika ostatními obviněnými podniky, nemůže být považováno za dostatečný důkaz existence protiprávního jednání spáchaného těmito podniky, aniž by bylo podpořeno jinými důkazními materiály (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, Enso-Gutzeit v. Komise, T-337/94, Recueil, s. II-1571, bod 91, a JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 219).

93 Prohlášení InBev tedy samo sobě nemůže stačit k prokázání existence protiprávního jednání, ale musí být potvrzeno dalšími důkazy.

94 Nicméně je třeba mít za to, že stupeň potvrzení vyžadovaného v projednávaném případě je nižší jak po stránce přesnosti, tak i intenzity vzhledem k hodnověrnosti prohlášení InBev než v případě, že by toto prohlášení nebylo zvláště hodnověrné. Je tak třeba mít za to, že jestliže by mělo být rozhodnuto, že soubor shodujících se nepřímých důkazů umožnil potvrdit existenci a určité zvláštní aspekty praktik zmíněných v prohlášení InBev a uvedených v článku 1 napadeného rozhodnutí, mohlo by v tomto případě uvedené prohlášení samo o sobě postačovat k potvrzení ostatních aspektů napadeného rozhodnutí. Mimoto, pokud není písemnost zjevně v rozporu s prohlášením InBev týkajícím se existence nebo podstatného obsahu inkriminovaných praktik, stačí pro to, aby měla určitou hodnotu jako potvrzující prvek v rámci souboru důkazů v neprospěch, že osvědčuje významné prvky praktik, které popisuje (viz v tomto smyslu rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 220, a citovaná judikatura).

95 Ve světle předcházejících úvah je třeba zkoumat argumenty žalobkyň týkající se jiných důkazů uvedených Komisí v napadeném rozhodnutí za účelem potvrzení konstatování vycházejících z prohlášení InBev.

– K jiným důkazům

96 V napadeném rozhodnutí Komise uvádí, že prohlášení InBev je potvrzeno řadou interních dokumentů pocházejících od žalobkyň a tří dalších nizozemských výrobců piva, písemnými poznámkami ze schůzek, fakturami a kopiemi agend získanými na základě šetření a žádostí o informace.

97 V bodě 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky obchodního ředitele Grolsch týkající se schůzky, která se konala dne 27. února 1996, přičemž předmět této schůzky je označen údajem „CBK cie HOR cath". Tyto poznámky obsahují následující pasáž: „Záruky/financování: fin[ancování] pro [...] vyšší než potřeby některých míst. Tedy […] mil[ionů]".

98 Podle Komise z této pasáže vyplývá, že čtyři dotčení výrobci piva diskutovali v rámci schůzky „Catherijne" finanční podmínky uplatňované nebo mající být uplatňované na některé zákazníky „horeca" (bod 72 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a konkrétněji na zařízení řízená vlastníkem četných zařízení „horeca" v Nizozemsku.

99 V bodě 76 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky ředitele „horeca" Bavaria týkající se schůzky, která se konala dne 19. června 1996. Poznámky jsou uvedeny takto:

„upravit cenu

zvýšená domácí spotřeba – nízká

jednání ve vzájemné shodě Bavaria – Interbrew

[…] a […] –> problém […]

Martens

Schultenbrau !! 89 ct

– zvýšení pouze sudové ceny

argumenty

pouze integrálně Hein + Grolsch

Frýsko US Heit

Interbrew \

| zvyšují společně

Bavaria /

–> […] také

spodní část se zvyšuje více než horní část

– vhánění vzduchu

– dohody

sanovat debetní slevu nápojů, 7,5 na sud Heineken

připravit zástupce s ohledem na případné dohody

Interbrew \

| lze použít vzduch

Grolsch /“.

100 Podle Komise tyto poznámky ukazují, že přítomní výrobci piva detailně diskutovali o cenách jak piva prodávaného pod značkou distributora, tak i piva prodávaného v sudech a že cena levnějších piv vyráběných Interbrew a Bavaria se měla zvýšit více než cena dražších piv vyráběných Heineken a Grolsch (bod 85 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

101 V bodě 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí dopis, který generální ředitel Interbrew Nederland zaslal dne 25. března 1997 do sídla InBev v Belgii:

„Mezi hlavními výrobci piva nyní existuje konsensus o zvýšení cen před rokem 1998. To výrobcům piva umožní zvětšit svůj polštář pro nezbytné dodatečné podpůrné rozpočty. Aktéři značky A usilují o rozlišení zvýšení ceny mezi značkami A (více než 2 NLG/hl) a značkami B (více než 4 NLG/hl). To se mi zdá příliš nerealistické – všichni musíme podporovat integrální zvýšení o 4 NLG. Vyloučil bych zvýšení ceny našich zvláštních piv, ‚která se dají pít' (DAS, Hoegaarden, Leffe). Jednání byla zahájena."

102 Komise na základě tohoto dopisu došla k závěru, že před rokem 1998 bylo plánováno zvýšení ceny jako výsledek jednání o cenách mezi hlavními výrobci. Mimoto tentýž dopis potvrzoval existenci rozlišování mezi výrobci a dražšími a levnějšími značkami piva (bod 90 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

103 V bodě 92 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky člena správní rady Bavaria týkající se schůzky, která se konala dne 1. května 1997. Cituje následující pasáže:

„Catherijne Club 1/5 – 97

‚interní' převody ve skupině

musejí rovněž respektovat ‚škálu'

[…] ‚Haag'

Monster ZH [jižní Holandsko] vyšší konkurenční nabídka".

104 Podle Komise tyto poznámky potvrzují, že výrobci piva diskutovali o použití „škály" na obchodní podmínky poskytnuté jednotlivým prodejním místům v případě převodu z jedné skupiny do jiné, ale i v případě převodu v rámci téže skupiny (bod 99 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

105 V bodě 100 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise konstatuje, že výše uvedené poznámky rovněž obsahují jména „Heineken/Amstel/Brand/Grolsch" na prvním řádku a jména „Interbrew/Bavaria" na druhém řádku, přičemž oba řádky jsou spojeny závorkou, za kterou je uvedeno „žádné zvýšení cen". Komise z toho vyvodila, že rozlišení mezi značkami A vlastněnými Heineken a Grolsch a značkami B vlastněnými Interbrew a Bavaria bylo středem jednání mezi výrobci piva o zvýšení ceny piva (bod 103 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

106 V bodě 117 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky člena dozorčí rady Bavaria týkající se schůzky, která se konala dne 17. prosince 1997. Cituje tyto pasáže:

„2) cenová situace: březen/duben

jednostupňový krok / dvoustupňový krok

a) Heineken neočekává velké potíže ! ! Heineken 18.59

b) v případě zvýšení: dobře diskutovatelné; z celého srdce; bude podpora“.

107 Komise z toho vyvozuje, že výrobci piva přítomní na schůzce, která se konala dne 17. prosince 1997, zejména Bavaria, Grolsch a Heineken, diskutovali o zvýšení ceny, jakož i o možných reakcích na zvýšení ceny (bod 127 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

108 V bodě 129 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí pasáž písemných poznámek ředitele „horeca“ Bavaria týkající se schůzky, která se konala dne 12. března 1998:

„od 1. ledna se událo málo věcí

značky A žádná panika ohledně cen Hein

snížení na 9,95 z 11,49 nemá příliš smysl Int

9,75 9,36 Bavaria

2x 4,95 4,75 }→

značky distributorů

ceny na spodní části trhu

[…] v polovině března Bavaria něco

pod Amstel (17) Bavaria (15)

z 9,75 na 10,75 pokud se nic

nestane, pak Grolsch a Hein

zvýší pocket pivovar

→ uzavřít dohodu […] a Dick

To musí být ‚prokazatelné' via Nielsen, pokud ne,

k ničemu nedojde".

109 Podle Komise z toho vyplývá, že výrobci piva přítomní na schůzce, která se konala dne 12. března 1998, diskutovali o sníženích poskytnutých nizozemským supermarketům (bod 137 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a že zvýšení cen prováděná ze strany Bavaria měla být prokazatelná v údajích z pokladen supermarketů kompilovaných AC Nielsen (bod 133 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

110 V bodě 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí druhou pasáž výše uvedených písemných poznámek:

„Bav úrok 4 % ? 6 ½

kromě

případu rekompenzace reklamy“.

111 Podle Komise tato pasáž prokazuje, že byla vedena diskuse o výši úrokových sazeb používaných na půjčky schválené prodejním místům „horeca“ (bod 142 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

112 V bodě 143 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí třetí pasáž výše uvedených písemných poznámek:

„Fotbalové kluby Kulturní zařízení Divadla

Studentská sdružení

[…]

Grolsch

Nad/mimo škálu

130

[…] (125) 124,5“.

113 Podle Komise z toho vyplývá, že výrobci piva vedli zvláštní diskusi o konkrétních zákaznících „horeca“ s ohledem ke „škále“, potvrzující prohlášení InBev, pokud jde o existenci dohody označené slovem „škála“ (bod 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

114 V bodě 156 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí pasáž písemných poznámek člena správní rady Bavaria týkajících se schůzky, která se konala dne 3. července 1998.

„[…] Heineken zvýšený

[…] >> Heineken sudové pivo“.

115 Komise z této pasáže vyvozuje, že výrobci piva diskutovali o cenách používaných jak u zákazníků sektoru domácí spotřeby, tak zákazníka „horeca“ (body 162 až 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

116 V bodě 165 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí další pasáž výše uvedených písemných poznámek:

„~~Kavárna~~ […] 1800 […]

[…] 400 […]

60 za hl

650 000, – V.B.K.“.

117 Podle Komise z této pasáže vyplývá, že výrobci piva diskutovali o poskytnuté slevě nebo provizi za snížení používanou nebo určenou k použití vůči konkrétním prodejním místům „horeca“ (bod 171 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

118 V bodě 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí dokument ze dne 30. června 1998 a ceník Heineken oznamující nové ceny používané na lahvové pivo a čepované pivo (cisternové pivo a sudové pivo) od 1. července 1998, které byly objeveny v kanceláři ředitele pro prodeje „domácí spotřeby" Grolsch, obsahující údaj „agenda c[ommiss]ie CBK" (komise pořadu jednání CBK). Podle Komise tyto dokumenty potvrzují prohlášení InBev, podle kterého byly na dotyčných schůzkách projednávány jak ceny „domácí spotřeby", tak konkurence na trhu „horeca" (bod 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

119 V bodě 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí interní poznámku Heineken ze dne 14. října 1998 adresovanou řídícímu týmu Heineken, znějící takto: „zvýšení ceny slíbené ze strany Bavaria v rámci CBK není zjevné v [číslech] Nielsen". Podle Komise tato poznámka posiluje závěr, podle kterého Bavaria oznámila při schůzce, která se konala dne 12. března 1998, svůj záměr zvýšit jako první své ceny v sektoru domácí spotřeby, ostatní výrobci piva měli později následovat a zvýšení cen uplatněné Bavaria mělo být „prokazatelné" v číslech Nielsen (bod 180 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

120 V bodě 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí dopis zaslaný řediteli jednotky „horeca" Heineken pro Nizozemsko ředitelem marketingu a domácí spotřeby pivovaru Brand BV patřícímu k Heineken týkající se jeho setkání s členem správní rady Bavaria:

„Při potravinové výstavě v Noordwijk konané dne 9. září [1998] mi [jeden z členů správní rady Bavaria] řekl o záležitosti […] a reakci Heineken. V krátkosti se podle něho zdálo, že Heineken mohla mnohem dříve přisednout k jednacímu stolu s vedoucími odpovědnými osobami Heineken a Bavaria o nizozemském trhu horeca. Ztracené hektolitry tak údajně mohly být nahrazeny jiným způsobem. Mimoto dodal, že Bavaria možná brzy zacílí na další možné zákazníky sektoru horeca, kteří si přejí

dobrovolně přejít (přičemž důraz byl kladen na slovo dobrovolně, jako podle něho v případě […]) k Bavarii [křestní jméno odpovídajícího vedoucího pracovníka horeca Heineken pro Nizozemsko], tato slova přirozeně zcela zapadají do dobře známé rétoriky […]. Chtěl jsem, abys o tom věděl. Mnoho štěstí při tvém setkání."

121 Komise se domnívá, že tento dopis potvrzuje prohlášení InBev, podle kterého výrobci piva diskutovali nejen o omezeních týkajících se slev, nýbrž i omezeních týkajících se prodejních míst dávajících přednost jinému výrobci piva, a to nikoli pouze při mnohostranných schůzkách, nýbrž i na dvoustranných setkáních (bod 189 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

122 V bodě 193 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky generálního ředitele Grolsche Bierbrouwerij Nederland o pozvání na schůzku konanou dne 8. ledna 1999:

„prodej '98

cena piva →

bedna typu ‚pinool'	akce/kat II
bedny	spodní část
	sud
	NMA".

123 Z toho podle Komise vyplývá, že se diskuse o ceně piva koncentrovaly na čtyři části: zaprvé podpůrné akce na trhu domácí spotřeby, zadruhé cena levnějších piv prodávaných pod značkou distributora, zatřetí cena sudového piva a piva ve velkých kontejnerech používaných v sektoru „horeca" nizozemského trhu s pivem a začtvrté nizozemský orgán pro ochranu hospodářské soutěže NMA (bod 194 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

124 V bodech 197 a 199 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí seznam témat k projednání na schůzce, která se konala dne 8. ledna 1999, na který zástupce Grolsch poznamenal zkratku „BP", která byla Komisí vyložena jako „cena piva" (bierprijs) nebo „minimální cena" (bodemprijs), jakož i „P[rivate] L[abel] 50 ct. více". Komise z těchto údajů vyvozuje, že pokud jde o sudové pivo, výrobci piva ceny podrobně diskutovali (bod 203 odůvodnění napadeného rozhodnutí)

125 V bodech 212 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí dokument obsahující odkaz na tři kontakty na úrovni ředitelství mezi Heineken a Grolsch, k nimž došlo kolem 5. července 1999, zmiňující „cenovou válku" mezi oběma výrobci piva. Komise z toho vyvodila, že Heineken přímo vstoupila v kontakt s Grolsch ve věci slev, a to měsíc a půl před tím, než byla dočasná snížení používaná řetězcem obchodů, kterému Grolsch odmítla poskytnout náhradu, účinně zavedena (bod 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

126 V bodě 224 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí řadu dokumentů obsažených v jejím správním spise, ze kterých vyplývají témata, která byla projednávána na dvoustranných schůzkách mezi Bavaria a InBev konaných dne 8. března 1995, v druhé polovině března 1997, dne 12. května 1997, dne 19. června 1997 a dne 8. září 1997. Komise z nich cituje tyto pasáže:

– schůzka dne 8. března 1995: „Jak [Bavaria], tak i [Interbrew Nederland] tvrdily, že mají v Nizozemsku velké problémy s p. […]“ (poznámka pod čarou č. 491 napadeného rozhodnutí);

– schůzka konaná dne 12. května 1997: bylo zmíněno „cenové zvýšení“ a „značky distributorů jako Damoklův meč […] psychologický tlak Grolsch a především Heineken na zvýšení cen piva prodávaného pod značkou distributora“ (poznámka pod čarou č. 493 napadeného rozhodnutí);

– schůzka konaná dne 19. června 1997: bylo projednáváno „chování, které mělo být přijato v segmentu značek distributora a s tím související pozice Interbrew vůči Martens (považovaný za nežádoucího hosta ve světě nizozemského piva[])“ (poznámka pod čarou č. 494 napadeného rozhodnutí);

– schůzka konaná dne 8. září 1997: byla zmíněna „situace trhu značek distributora v Nizozemsku a skutečnost, že Bavaria odejmula zákazníka Interbrew […] ostrá nabídka učiněná [zákazníku] […] společnosti Bavaria tak změnila *status quo* […]“ (poznámka pod čarou č. 495 napadeného rozhodnutí).

127 Komise tyto dokumenty vykládá jako důkaz toho, že dvoustranné konzultace mezi Bavaria a InBev umožnily zachovat „ozbrojený mír“ nebo „pakt o neútočení“ týkající se piva prodávaného pod značkou distributora (bod 223 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

128 V bodě 227 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí dopis ze dne 26. září 1997 zaslaný vývozním ředitelem Interbrew Nederland vývoznímu řediteli v ústředně Interbrew týkající se „prodejů piva v Německu a značek distributorů“:

„Nedávno jsem jednal v této věci s naším hlavním konkurentem v Nizozemsku a při této příležitosti jsem se dozvěděl, že se museli sejít, aby zvýšili či nezvýšily objem piva TIP pro rok 1998. Informoval jsem se o výši ceny, se kterou hodlali pracovat, a potvrdil mi přesně tutéž cenu, bez příspěvku určeného ústředně […], a skutečnost, že za tuto cenu obdržel objem zhruba 200 000 hl.“

129 Podle Komise z toho vyplývá, že Interbrew od Bavaria požadovala a obdržela podrobné informace o ceně a objemech týkajících se případné dodávky piva pod značkou distributora německému velkoobchodnímu řetězci ze strany Bavaria. Komise se domnívá, že tato skutečnost potvrzuje prohlášení InBev, podle kterého si Interbrew a Bavaria vyměňovaly informace o výši cen navrhovaných zákazníkům piva pod značkou distributora. Komise mimoto uvádí, že tato skutečnost byla InBev uznána v dopise ze dne 21. února 2006 (bod 228 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

130 V bodě 234 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí následující prohlášení pivovaru Haacht týkající se schůzky, která se konala dne 14. nebo 15. června 1998 mezi Bavaria, Interbrew Nederland a belgickými výrobci piva Interbrew Belgique, Alken Maes, Haacht a Martens:

„V průběhu této schůzky byli nizozemští výrobci piv informováni o obsahu výměny informací mezi belgickými účastníky. Nizozemské pivovary daly svůj souhlas s ohledem na výměnu informací týkajících se objemů, druhů úpravy, doby trvání smluv

a případných dnů splatnosti a zákazníků. Pokud jde o ceny, účastníci se zásadně dohodli nevyměňovat si v této věci informace […]

Účastníci schůzky se domnívali, že je vhodné pověřit neutrálního účastníka centralizací výměny informací. Tento požadavek byl vznesen, protože účastníci, kteří byli přítomni na nizozemském trhu, neměli důvěru k ostatním účastníkům. Haacht byla vyzvána k centralizaci informací, jelikož nebyla činná na nizozemském trhu."

131 Komise se domnívá, že toto prohlášení v posuzované otázce potvrzuje prohlášení InBev (bod 235 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

132 V bodě 236 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky z výše uvedené schůzky, která se konala dne 14. nebo 15. června 1998, které byly objeveny v kanceláři tajemníka předsedy představenstva Bavaria:

„Martens → v Nizozemsku nebylo nikdy nic konkretizováno

→ spodní část – trh – drtič ceny

|→ jsou předloženy cenové nabídky

Interbrew Nederland – Martens -> nabídka předložena velkému zákazníku značek

distributora

[…]

7,68 [ohraničená]

Martens – ‚cenový pád Belgie‘

nyní NL → […]

Interbrew Belgique učinila první krok týkající se P[rivate] L[abel]

pouze pro […]

Pilsener […]

/ \ / \

mnohokrát jednorázový

[…] – ‚rozhodnuto‘ |→ u Interbrew

CAT I+II“.

133 Podle Komise tyto poznámky potvrzují, že Interbrew Belgique podnítila schůzku o pivu pod značkou distributora, při které bylo rozhodnuto, že smlouva s nákupní organizací maloobchodníků „připadne v Nizozemsku Interbrew“ (bod 237 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

134 Pokud jde o toto posledně uvedené rozhodnutí, Komise rovněž uvádí následující prohlášení ředitele „domácí spotřeby“ InBev, předložené InBev dne 21. února 2006 v odpověď na žádost o informace (bod 238 odůvodnění napadeného rozhodnutí):

„V určitou chvíli […], mě p. [...] z […] konfrontoval s nízkou cenou, kterou mu nabídla Martens. Potvrdil mi, že obdržel cenu 0,32 NLG za láhev. To odpovídá částce 7,68 NLG za bednu 24 lahví uvedené v poznámkách M. [vedoucího pracovníka Bavaria]. V rámci těchto diskusí, které byly vedeny od dubna do počátku června 1998, jsem mu navrhl přejít na kategorii II, a mít tak prospěch ze snížení potravních daní. Konečně jsem počátkem června 1998 uzavřeli dohodu s […] týkající se dodávky nového […] piva kategorie II […]. Díky snížení potravních daní vyplývajícímu z přechodu na pivo kategorie II, jsme byli schopni navrhnout částku 6,36 NLG (obsahující snížení potravních daní 0,84 NLG) a odrazit tak nabídku Martens.

[…]

V době schůzky, která se konala dne 14. nebo 15. června 1998 […], Interbrew souhlasila s […] o dodávkách piva kategorie I […] a kategorie II. V průběhu této schůzky jsem zmínil diskuse a dohodu, ke které došlo s […] ze dvou důvodů. Zaprvé jsem

chtěl konfrontovat Martens s nabídkou, kterou předložila […], jelikož stále popírala, že předložila cenové nabídky v Nizozemsku. Zadruhé jsem chtěl informovat další účastníky, že již nemusejí předložit nabídky […], z důvodu dohody uzavřené mezi Interbrew a […]. Řádek n [dokumentu uvedeného v bodě 236 odůvodnění napadeného rozhodnutí] svědčí o mém oznámení týkajícím se uzavření smlouvy o dodávce piv kategorie I a kategorie II mezi […] a Interbrew. Existence této dohody […] vyplývá z faxu ze dne 24 června 1998."

135 V bodě 240 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí prohlášení belgického výrobce piva Haacht týkající se druhé belgicko-nizozemské schůzky, která se konala dne 7. července 1998, podle kterého:

„Je to poslední schůzka, která byla organizována mezi účastníky. Během ní Haacht distribuovala informace shromážděné na nizozemském trhu.

Účastníci poté změnili téma, aby projednali některé méně důležité otázky, ale zástupce Haacht se této diskuse nezúčastnil. Ať je tomu jakkoli, žádná důležitá informace nebyla o těchto tématech vyměněna. Tato schůzka činila dojem, že nic konkrétního nepřináší."

136 Podle Komise prohlášení ředitele „domácí spotřeby" Interbrew potvrdilo prohlášení Haacht, podle kterého se jednalo o poslední belgicko-nizozemskou schůzku. Komise má za to, že rozhodnutí ukončit tyto schůzky je založeno na konkrétním důvodu, totiž obavě, že nizozemský orgán pro ochranu hospodářské soutěže provede neohlášenou kontrolu v jednom nebo několika pivovarech, což je potvrzeno prohlášením InBev (bod 241 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

137 V bodě 248 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí interní prohlášení Heineken, podle kterého „extrémně nízké ceny aktuálně uplatňované belgickým pivovarem Martens […] jsou v rozporu s politikou spočívající ve zvyšování minimálních cen na trhu na úroveň vyšší ceny".

138 Konečně v bodě 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí prohlášení učiněné během její kontroly dne 23. března 2000 a podepsané generálním ředitelem Grolsche Bierbrouwerij Nederland, později předsedou správní rady Koninklijke Grolsch:

„Přinesl dokument […] nazvaný ‚Cenové scénáře založené na čistém snížení velkoobchodních cen o 2,00 NLG na hl', který obsahuje komentář ‚CBK – Fie – vždy vzít s sebou' na schůzky finanční komise CBK. Použil tento dokument, aby přitáhl pozornost Interbrew a Bavaria (výrobců piv prodávaných pod značkou distributora v Nizozemsku) k fixaci cen, podle něho neospravedlnitelné, piva prodávaného pod značkou distributora (méně než 10 guldenů za bednu)."

139 V témže bodě odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí rovněž následující prohlášení generálního ředitele Heineken Nederland:

„Již jsem byl přítomen schůzky CBK, kde ostatní hovořili o fixaci cen značek distributora. Takové poznámky zřejmě byly vysloveny k vyjádření znepokojení. Nereagoval jsem, jelikož Heineken se v zásadě nepodílela na výrobě značek distributora."

140 Z pasáží citovaných v bodech 248 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise vyvozuje, že výrobci piva prodávaného pod značkou distributora (Interbrew a Bavaria) odhalili svou cenovou strategii Heineken a Grolsch, které nejsou činné v tomto odvětví (bod 248 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Na základě toho Komise dochází k závěru, že dvoustranné diskuse mezi Interbrew a Bavaria směřující ke zvýšení ceny piva prodávaného pod značkou distributora byly součástí obecných diskusí vedených mezi těmito čtyřmi výrobci piva (bod 252 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

141 Je třeba konstatovat, že výše uvedené indicie potvrzují prohlášení InBev a odůvodňují konstatování, podle kterého se zástupci Heineken, Grolsch, Interbrew a Bavaria pravidelně setkávali v rámci cyklu neformálních schůzek známých pod označením „konzultace Catherijne“ nebo „komise pořadu jednání“, jejichž složení bylo různé (prohlášení InBev citované v bodě 45 odůvodnění napadeného rozhodnutí; jiné důkazy zkoumané v bodech 65 až 222 odůvodnění napadeného rozhodnutí). 18 schůzek uvedených v napadeném rozhodnutí, které spadají do tohoto cyklu, se konalo dne 27. února 1996, 19. června 1996, 8. října 1996, 8. ledna 1997, 1. května 1997, 2. září 1997, 16. prosince 1997, 17. prosince 1997, 12. března 1998, 9. dubna 1998, 3. července 1998, 15. prosince 1998, 8. ledna 1999, 4. března 1999, 10. května 1999, 11. srpna 1999, 19. srpna 1999 a 3. listopadu 1999.

142 Co se týče obsahu diskusí vedených v rámci uvedených schůzek, výše uvedené indicie potvrzují prohlášení InBev a prokazují tyto skutečnosti:

– pokud jde o sektor domácí spotřeby:

– tito čtyři výrobci piva diskutovali o cenách (prohlášení InBev citované v bodě 51 odůvodnění a další důkazy uvedené v bodech 76, 129, 156, 174,

193, 212 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a úrovních cen piva v Nizozemsku (prohlášení InBev citované v bodě 51 odůvodnění a další důkazy uvedené v bodech 76, 89, 117 a 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– diskuse o cenách rovněž probíhaly cestou dvoustranných kontaktů, zejména mezi Grolsch a Heineken v červenci 1999 (dokument citovaný v bodech 212 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– byly projednávány konkrétní návrhy v oblasti cen (interní dopis Interbrew uvedený v bodě 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a vyměňované informace byly někdy dosti podrobné (dokumenty uvedené v bodech 129 a 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– v letech 1997 a 1998 existoval mezi těmito výrobci piva konsensus týkající se zvýšení cen před rokem 1998 nebo v průběhu roku 1998 (dokumenty uvedené v bodech 89, 174 a 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– výrobci piva „značky A“ (Heineken a Grolsch) trvaly na tom, na rozdíl od výrobců „značek B“ (piva prodávaná pod značkou distributora) (Interbrew a Bavaria), kteří se stavěli proti tomu, aby zvýšení ceny bylo provedeno „ve dvou fázích“, nejprve pro značky B a poté pro značky A, a aby se výše zdražení mezi značkami A a značkami B lišila (prohlášení InBev citované v bodě 53 odůvodnění; další důkazy uvedené v bodech 76, 89, 100, 117 a 193 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– Bavaria oznámila (pravděpodobně při schůzce, která se konala dne 12. března 1998) svůj záměr zvýšit své ceny (důkazy uvedené v bodech 129 a 179 odůvodnění a prohlášení InBev citované v bodě 51 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Ostatní výrobci piva pravděpodobně museli následovat Bavaria následným zvýšením svých cen (prohlášení In Bev citované v bodě 51 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– co se týče follow-up mechanismu, bylo dohodnuto, že zvýšení provedená ze strany Bavaria mají být prokazatelná v číslech na základě údajů supermarketů sestavených AC Nielsen (dokumenty uvedené v bodech 129 a 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– není žádný důkaz, že došlo ke zvýšení ceny plánovanému na rok 1998;

– v rámci konzultací o ceně výrobci piva diskutovali o situaci některých konkrétních supermarketů (písemné poznámky uvedené v bodech 76 a 156 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– během diskusí účastníci uváděli konkrétní číselné údaje o cenách (dokumenty uvedené v bodech 76, 89, 117, 129 a 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– pokud jde o pivo prodávané pod značkou distributora:

– od roku 1995 oba nizozemští výrobci piva prodávaného pod značkou distributora (Interbrew a Bavaria) opakovaně vyjadřovali své obavy spojené se záměry belgického výrobce piva Martens proniknout na nizozemský trh v tomto

odvětví (prohlášení InBev citované v bodě 55 odůvodnění; další důkazy uvedené v bodech 224, 236, 238 a 248 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– tyto obavy byly diskutovány v rámci dvoustranných konzultací mezi Bavaria a InBev (prohlášení InBev citované v bodě 52 odůvodnění; interní dopis Interbrew uvedený v bodě 227 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a pěti dvoustranných schůzek (dne 8. března 1995, v druhé polovině března 1997, dne 12. května 1997, dne 19. června 1997 a dne 8. září 1997) věnovaných tomuto problému (dokumenty uvedené v bodě 224 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– rovněž proběhly dvě „belgicko-nizozemské“ schůzky dne 14. nebo 15. července 1998 (dokumenty uvedené v bodech 234, 236 a 238 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a dne 7. července 1998 (prohlášení Haacht citované v bodě 240 odůvodnění napadeného rozhodnutí) v Bredě mezi Interbrew Nederland, Bavaria a belgickými výrobci piv Interbrew Belgique, Alken-Maes, Haacht a Martens (prohlášení InBev citované v bodě 55 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– témata spojená s pivem prodávaným pod značkou distributora byla rovněž debatována za přítomnosti Heineken a Grolsch (které nejsou činné v tomto segmentu) v rámci obecné diskuse (prohlášení InBev uvedené v bodě 54 odůvodnění; další důkazy uvedené v bodech 156, 193, 248 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– výrobci piva diskutovali o cenách piva prodávaného pod značkou distributora (prohlášení InBev citované v bodě 54 odůvodnění; další důkazy uvedené v bodech 193, 199, 227, 236, 238 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– Heineken a Grolsch činily „psychologický nátlak“ na Bavaria a Interbrew na zvýšení cen piva prodávaného pod značkou distributora (dokumenty uvedené v bodě 224 odůvodnění, v poznámce pod čarou č. 493 a v bodě 248 odůvodnění napadeného rozhodnutí) odmítáním zvýšit cenu značek A (prohlášení InBev citované v bodě 53 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– bylo dohodnuto jak na dvoustranné úrovni mezi Interbrew Nederland a Bavaria, tak i na mnohostranné úrovni mezi nizozemskými a belgickými výrobci piva činnými v tomto sektoru, nesnažit se lákat zákazníky a respektovat příslušné objemy značek distributora v Nizozemsku a v Belgii; bylo zejména rozhodnuto, že smlouva s nákupní organizací maloobchodníků připadne Interbrew Nederland (prohlášení InBev citované v bodě 55 odůvodnění; dokumenty uvedené v bodech 224, 236 a 238 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– výrobci piva si vyměňovali informace o obchodních podmínkách navrhovaných některým zákazníkům (dopis uvedený v bodě 227 odůvodnění napadeného rozhodnutí a dokumenty uvedené v bodech 236 a 238 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– při diskusích účastníci uváděli konkrétní číselné údaje o cenách (dokumenty uvedené v bodech 236, 238 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– pokud jde o sektor „horeca“:

– tito čtyři výrobci piva diskutovali o cenách (dokumenty uvedené v bodech 174, 193 a 197 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a zvýšení cen (písemné poznámky uvedené v bodě 76 odůvodnění napadeného rozhodnutí) v sektoru „horeca“;

– mezi výrobci piv existovala dohoda, označená pod názvem „škála“, která se týkala výše slev určených zákazníkům „horeca“ (prohlášení InBev citované v bodě 48 odůvodnění; písemné poznámky uvedené v bodech 92, 143 a 165 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a kterou výrobci piva museli „respektovat“ (písemné poznámky uvedené v bodě 92 odůvodnění napadeného rozhodnutí); dodržování této dohody bylo sledováno a známá porušení byla předmětem diskusí prováděných v rámci schůzek „Catherijne“ (prohlášení InBev citované v bodě 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– konzultace se rovněž týkaly zavedení omezení týkajících se zachování *statu quo* v sektoru tím, že se zamezí zákaznickým slevám jiných výrobců piva (prohlášení InBev citované v bodě 48 odůvodnění; interní dopis Heineken týkající se lákání studentského sdružení ze strany Bavaria, citovaný v bodě 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– diskuse o takových omezeních byly rovněž vedeny cestou dvoustranných kontaktů; takto například dne 9. září 1998 manažeři Heineken a Bavaria mezi sebou diskutovali o převzetí „horeca“ zákazníka Heineken ze strany Bavaria (interní dopis Heineken citovaný v bodě 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– výrobci piva si vyměňovali informace o některých konkrétních zákaznících a prodejních místech (dokumenty uvedené v bodech 92, 143, 156, 165 a 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí);

– v rámci diskusí výrobci piva uváděli konkrétní čísla týkající se výše slev a provizí za snížení (písemné poznámky uvedené v bodech 143 a 165 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

143 Ve světle těchto skutečností je třeba zkoumat argumentaci žalobkyň ohledně tří složek předmětného jednání týkajících se zaprvé koordinace cen a zvyšování cen piva v Nizozemsku jak v sektoru „horeca“, tak i v sektoru domácí spotřeby, včetně piva prodávaného pod značkou distributora, zadruhé příležitostné koordinace jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca“ v Nizozemsku a zatřetí příležitostné koordinace rozdělení klientely jak v sektoru „horeca“, tak i v sektoru domácí spotřeby v Nizozemsku (článek 1 a body 257 a 258 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

– Ke skutkovým okolnostem týkajícím se konstatování na jedné straně koordinace cen a zvyšování cen piva a na druhé straně příležitostné koordinace rozdělení klientely

144 Žalobkyně v podstatě tvrdí, že písemné poznámky vyhotovené zástupci výrobců piva v rámci předmětných schůzek jsou Komisí vykládány neobjektivně, a někdy dokonce velmi tendenčně.

145 Poznamenávají, že písemné poznámky pocházející od Bavaria a Grolsch jsou obtížně srozumitelné pro osoby jiné než jejich autory. Ve svých vyjádřeních se žalobkyně omezují na pojednání o relevanci a výkladu některých od nich pocházejících dokumentů a jiných dokumentů, ohledně nichž byla jejich reakce v řízení před Komisí uvedena ve znění napadeného rozhodnutí. Ostatně žalobkyně pouze uvádějí, že poznámky uplatněné Komisí mohou být vykládány mnoha způsoby, a tudíž nestačí k prokázání existence protiprávního jednání nade vší rozumnou pochybnost.

146 Žalobkyně zpochybňují zejména výklad skutečností uvedených v bodech 76, 89, 117, 156, 165, 174, 175, 179, 184, 199, 212, 213, 248 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí (viz body 99, 101, 106, 114, 116, 118 až 120, 124, 125, 137 a 138 výše).

147 Před zkoumáním argumentů žalobkyň týkajících se výše uvedených skutečností je třeba uvést, že většina skutkových zjištění vyjmenovaných v bodech 141 a 142 výše je založena na několika důkazech.

148 Pokud jde o poznámky ze dne 19. června 1996 a 17. prosince 1997 (uvedené v bodech 76 a 117 napadeného rozhodnutí), je třeba konstatovat, žer žalobkyně nepopírají výklad jejich obsahu Komisí, nýbrž způsob, jakým jejich první reakce na tyto dokumenty byly popsány v napadeném rozhodnutí. Na skutková zjištění, která mají být podepřena dotčenými dokumenty, mimoto nemají žádný dopad poznámky žalobkyň, podle kterých ve svých odpovědích zaprvé netvrdily, že došlo k „jednání", nýbrž pouze, že se diskuse během schůzky, která se konala dne 19. června 1996, pravděpodobně týkaly piva prodávaného pod značkou distributora, a zadruhé nekritizovaly výklad poznámek ze dne 17. prosince 1997 ze strany Komise z důvodu, že segment trhu, o který se jedná, nemůže být určen, nýbrž tvrdily, že tyto poznámky nepřinášejí přesvědčivý důkaz o protiprávním jednání ve shodě.

149 Kromě toho je třeba konstatovat, že poznámky uvedené v bodech 76 a 117 odůvodnění napadeného rozhodnutí jsou potvrzeny, ve vztahu ke každému konstatování, mnoha jinými nezpochybněnými důkazy (viz bod 142 výše). Stejné platí pro dokumenty uvedené v bodech 165, 199, 212 a 213 napadeného rozhodnutí. Pro účely analýzy skutkových okolností projednávané věci tedy není nezbytné provést samostatný přezkum těchto dokumentů a vyjádření žalobkyň k nim.

150 Písemné poznámky člena správní rady Bavaria ze dne 3. července 1998, interní poznámka Heineken a prohlášení generálního ředitele Grolsche Bierbrouwerij Nederland, později předsedy správní rady Koninklijke Grolsch, a prohlášení generálního ředitele Heineken Nederland (uvedená v bodech 156, 248 a 249 odůvodnění napadeného rozhodnutí) samy o sobě představují důležité důkazy pro konstatování, podle kterého byla témata spojená s pivem prodávaným pod značkou distributora debatována za přítomnosti Heineken a Grolsch (viz bod 142 výše). Žalobkyně přitom toto konstatování nepopírají. Naproti tomu odmítají závěr, podle kterého Heineken byla zapojena do konzultací mezi Bavaria a Interbrew. Jelikož se tento argument týká právní kvalifikace chování žalobkyň, bude zkoumán v rámci analýzy existence dohod nebo jednání ve vzájemné shodě (viz body 194 až 198 níže).

151 Interní dopis Heineken týkající se lákání studentského sdružení ze strany Bavaria (citovaný v bodě 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí) je jediným důkazem přinášejícím konkrétní svědectví o diskusích mezi výrobci piv (v daném případě Heineken a Bavaria) o převzetí zákazníků „horeca“ (viz bod 142 výše). Žalobkyně nepopírají, že při této příležitosti Bavaria navrhla Heineken diskutovat o tomto problému, a dokonce ho vypořádat kompenzací. Tvrdí nicméně, že to nebylo uskutečněno a že Heineken by to ani nepřipustila. Žalobkyně mimoto popírají existenci systému kompenzací mezi výrobci piv v případě odlákání zákazníků.

152 Tato tvrzení žalobkyň nejsou přijatelná. V napadeném rozhodnutí Komise správně uvádí, že věta „ztracené hektolitry tak údajně mohly být nahrazeny jiným způsobem“ v textu dotčeného dopisu ukazuje, že Heineken a Bavaria mezi sebou nediskutovaly o nezbytnosti kompenzace, nýbrž pouze o způsobu získání kompenzace (bod 185 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a že užití slov „dobře známá rétorika“, „důraz“ a „dobrovolně“ znamená, že podle autora, který patří ke skupině Heineken, je Bavaria

v podezření, že nedodržela normu, podle které výrobci piv aktivně nepřitahují „horeca“ zákazníky jiných výrobců piv (bod 188 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

153 Skutečnost uvedená v bodech 184 až 188 odůvodnění napadeného rozhodnutí tudíž potvrzuje tvrzení obsažená v prohlášení InBev, citovaná v bodě 48 odůvodnění napadeného rozhodnutí, pokud jde o existenci ujednání o nepřebírání zákazníků „horeca“.

154 Dokumenty objevené v kanceláři ředitele pro prodej domácí spotřeby Grolsche Bierbrouwerij Nederland (uvedené v bodech 174 a 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a interní poznámka Heineken ze dne 14. října 1998 (uvedená v bodě 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí) hovoří pro existenci, v letech 1997 a 1998, konsensu mezi výrobci piv týkajícího se zvýšení cen před rokem 1998 nebo v průběhu roku 1998 (viz bod 142 výše).

155 Co se týče údaje „agenda c[ommiss]ie CBK“ obsaženého v dokumentech uvedených v bodech 174 a 175 odůvodnění napadeného rozhodnutí, žalobkyně uvádějí, že neznají důvody, které vedly vedoucího pracovníka Grolsch k této poznámce, a že samotná osobní poznámka nemůže představovat přesvědčivý důkaz o existenci kartelové dohody.

156 Nezpochybňují však závěr Komise, podle kterého z těchto dokumentů vyplývá, že cena a konkurence v sektoru domácí spotřeby byly na schůzkách komise pořadu jednání CBK projednávány a že neposkytují žádné vysvětlení týkající se skutečnosti, že vedoucí pracovník Grolsch měl k dispozici ceník Heineken, a informace týkající se zvýšení cen Bavaria na takové schůzce.

157 Pokud jde o údaj v interní poznámce Heineken (uvedené v bodě 179 odůvodnění napadeného rozhodnutí), podle kterého „zvýšení ceny slíbené ze strany Bavaria v rámci CBK není zjevné v [číslech] Nielsen", žalobkyně poznamenávají, že skutečnost užití označení „slib" pro oznámení zvýšení ceny Bavaria, o kterém trh věděl již několik měsíců, nepředstavuje přesvědčivý důkaz o kartelové dohodě. Tento závěr by byl mimoto v rozporu se skutečností, že se Heineken rozhodl nezvýšit své ceny až do února 2000.

158 V tomto ohledu je však třeba uvést, jak Komise správně uvádí v bodě 182 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že vykládat slovo „slíbit" jako jednoduše „zmínit" zvýšení ceny je odchýlením se od jeho původního smyslu. Závěr o existenci závazku Bavaria zvýšit své ceny se stal ještě pravděpodobnějším zmíněním skutečnosti, že zvýšení „není zjevné v [číslech] Nielsen". Již bylo konstatováno, že pokladní údaje supermarketů kompilované AC Nielsen byly použity jako nástroj sledování, jehož prostřednictvím mělo být zvýšení ceny Bavaria učiněno „prokazatelným" (bod 133 odůvodnění napadeného rozhodnutí a bod 142 výše). Odkaz na tyto údaje logičtěji zapadá do sledovaného kontextu provedení závazku než do kontextu ověření pouhé zmínky.

159 Co se týče argumentu žalobkyň vycházejícího ze skutečnosti, že Heineken nezvýšila své ceny do února 2000 (ačkoli ujednané zvýšení bylo údajně plánováno na rok 1998), stačí poznamenat, že pouhé neprovedení dohody o cenách samo o sobě neznamená, že sama dohoda nikdy neexistovala.

160 Konečně existence konsensu týkajícího se zvýšení cen v roce 1998 velmi jasně vyplývá z interního dopisu Interbrew ze dne 25. března 1997 (citovaného v bodě 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Výklad žalobkyň, podle kterého se tento dopis týká jednání Interbrew se jejími odběrateli (tedy se supermarkety), a nikoli s jinými

výrobci piv, není přesvědčivý vzhledem k výslovnému uvedení „hlavních výrobců piv“ jakožto účastníků „konsensu“ v textu dopisu.

161 Skutečnost, že ke zvýšení ceny sledovanému dopisem mělo dojít „před rokem 1998“, zatímco výše uvedené dotčené důkazy byly vyhotoveny v roce 1998, rovněž nemůže potvrdit tezi žalobkyň, podle které neexistuje žádná souvislost mezi těmito dokumenty. Lze si představit, že z důvodu potíží spojených s jednáním o způsobech jejího provedení (zvláště odlišném zvýšení cen značek A a B uvedeném v interním dopise Interbrew) bylo zvýšení ceny původně plánované na určitý den v roce 1997 nejprve odloženo na následující rok a poté od něj výrobci piva upustili.

162 Kromě toho je třeba připomenout, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, přesnost interního dopisu Interbrew ze dne 25. března 1997, konkrétně údaje týkajícího se „konsensu“, není popřena ani prohlášeními vedoucích pracovníků InBev (viz body 82 a 83 výše), ani skutečností, že Heineken údajně své ceny nezvýšila do února 2000 (viz bod 159 výše).

163 Ze všech výše uvedených skutečností vyplývá, že soubor důkazů uplatněný Komisí stačí k potvrzení prohlášení InBev vzhledem ke skutkovým zjištěním týkajícím se koordinace cen a zvyšování ceny a rozdělení klientely. Platnost těchto konstatování ostatně není zpochybněna argumenty žalobkyň týkajícími se důkazů uvedených v bodě 146 výše.

164 Je tudíž třeba zamítnout argumentaci žalobkyň vycházející z nesprávného posouzení skutkového stavu týkajícího se těchto dvou složek dotčeného protiprávního jednání.

– Ke skutkovým okolnostem týkajícím se konstatování příležitostné koordinace jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca“

165 Žalobkyně tvrdí, že Komise neprokázala, že dotyčné podniky koordinovaly obchodní podmínky jiné nežli cenové, poskytnuté zákazníkům segmentu „horeca“.

166 Komise se domnívá, že písemné poznámky uvedené v bodech 67 a 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahují důkaz o příležitostné koordinaci mezi těmito čtyřmi výrobci piva týkající se některých obchodních podmínek, jako jsou podmínky půjček, navrhovaných individuálním zákazníkům „horeca“ (bod 258 odůvodnění napadeného rozhodnutí)

167 Písemné poznámky citované v bodě 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí obsahují tento údaj: „Záruky/financování: fin[ancování] pro [...] vyšší než potřeby určitých míst. Tedy […] mil[ionů]“.

168 Podle Komise tato citace tedy znamená, že na schůzce, která se konala dne 27. února 1996, výrobci piva diskutovali o zárukách a financováních poskytnutých nebo takových, které mají být poskytnuty jedním nebo vícero výrobci piva ve prospěch konkrétních provozoven (bod 68 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

169 Je však třeba poznamenat, že žalobkyně navrhují jiný hodnověrný výklad pasáže uvedené Komisí, uvádějící, že spadá do kontextu diskuse o „pochybných dlužnících“.

170 V bodě 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí písemné poznámky ředitele „horeca" Bavaria týkající se schůzky, která se konala dne 12. března 1998, obsahující tuto pasáž: „Bav úrok […] % ? kromě případu rekompenzace reklamy". Podle Komise tato pasáž prokazuje, že byla vedena diskuse o výši úrokových sazeb používaných na půjčky schválené prodejním místům „horeca" (bod 142 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

171 I za předpokladu, že by Komise správně vyložila písemné poznámky, izolovaná a lakonická povaha takového odkazu a neexistence jakéhokoli konkrétního údaje týkajícího se účasti dalších výrobců piva na diskusi o dotčených tématech neumožňují považovat tyto poznámky za dostatečný důkaz existence koluze týkající se příležitostné koordinace některých obchodních podmínek.

172 Ve svých odpovědích na otázky položené Tribunálem Komise tvrdí, že písemné poznámky uvedené v bodech 67 a 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jsou potvrzeny prohlášením InBev, ze kterého údajně vyplývá zaprvé, že schůzka „Catherijne" ze dne 12. března 1998 byla věnována jak otázkám spojeným s „horeca", tak i domácí spotřeby, a zadruhé, že účastníci schůzek „Catherijne" se vzájemně shodli na investicích do „horeca" s cílem zamezení přebírání zákazníků.

173 Je však třeba konstatovat, že obě pasáže citované Komisí, jakož i jí učiněný odkaz na „ducha prohlášení InBev" nepřinášejí konkrétní indicii existence diskusí mezi výrobci piva týkajících se koordinace podmínek půjček, a nemohou tudíž podpořit závěr učiněný v tomto smyslu Komisí.

174 Je tedy třeba uvést, že konstatování Komise týkající se příležitostné koordinace, mezi výrobci piva, podmínek půjček navrhovaných individuálním zákazníkům „horeca“ je založeno na útržkovitých a nepřesných důkazech.

175 Vzhledem zaprvé k izolované a lakonické povaze odkazů učiněných v písemných poznámkách uvedených v bodech 67 a 138 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i k alternativnímu věrohodnému výkladu poskytnutému žalobkyní a zadruhé vzhledem k neexistenci konkrétních indicií k této otázce v prohlášení InBev, je však třeba konstatovat, že Komise právně dostačujícím způsobem neprokázala, že dotčené protiprávní jednání zahrnovalo „příležitostnou koordinaci jiných obchodních podmínek nabízených individuálním spotřebitelům v sektoru horeca v Nizozemsku“.

176 Konstatování učiněné v tomto smyslu v bodech 258 a v článku 1 napadeného rozhodnutí tak nemůže být považováno za prokázané.

177 Argumentaci žalobkyň vycházející z nesprávného posouzení skutkového stavu týkajícího se příležitostné koordinace jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca“ tak musí být vyhověno.

– K údajnému nesprávnému právnímu posouzení a pochybení při kvalifikaci skutkového stavu

178 Žalobkyně tvrdí, že konstatování, ze strany Komise, existence souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě mezi podniky ve smyslu článku 81 ES vychází z pochybení týkajícího se výkladu a použití tohoto ustanovení (body 337 a 341 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

179 Nejprve je třeba připomenout, že v rámci mnohostranných schůzek a svých dvoustranných kontaktů si uvedení čtyři výrobci piva opakovaně vyměňovali citlivé informace o trhu (cenách, výši slev a konkrétních nabídkách některým zákazníkům), které někdy byly dosti podrobné (dokumenty uvedené v bodech 129 a 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí) a obsahovaly konkrétní číselné údaje o cenách (dokumenty uvedené v bodech 76, 89, 117, 129 a 174 odůvodnění napadeného rozhodnutí), slevách a provizích za snížení (dokumenty uvedené v bodech 143 a 165 odůvodnění napadeného rozhodnutí), jakož i údaje týkající se zákazníků a prodejních míst jak v sektoru „horeca" (dokumenty uvedené v bodech 92, 143, 156, 165 a 184 odůvodnění napadeného rozhodnutí), tak v sektoru domácí spotřeby (dokumenty uvedené v bodech 76 a 156 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

180 Rovněž byly projednávány některé konkrétní návrhy týkající se jednání na trhu, zejména návrh zvýšit ceny ve dvou stupních v sektoru domácí spotřeby (dokument uvedený v bodě 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

181 Okolnosti, že ze schůzek „Catherijne" nebyl nikdy vyhotoven žádný oficiální zápis, že obsah diskusí se téměř nikdy neodrazil v interní poznámce a že agendy a poznámky týkající se těchto schůzek byly zničeny v listopadu 1998 (prohlášení InBev uvedené v bodě 61 odůvodnění napadeného rozhodnutí), mimoto ukazují, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, diskuse byly tajné a účastníci si byli vědomi protiprávnosti svého jednání a snažili se to skrýt.

182 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, z listinných důkazů zkoumaných Komisí vyplývá, že bylo dosaženo shody vůle ohledně některých návrhů, jako návrhu přidělení smlouvy s nákupní organizací maloobchodníků společnosti Interbrew (dokument uvedený v bodě 236 odůvodnění a poznámka pod čarou č. 531 napadeného rozhodnutí) a ve

vzájemné shodě uskutečňovaného zvýšení cen před rokem 1998 nebo v jeho průběhu (dokument uvedený v bodě 89 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

183 Existence, v posledně uvedeném případě, dohody ve smyslu článku 81 ES není zpochybněna pravděpodobnou okolností, že se shoda vůle mezi výrobci piva nerozšířila na konkrétní způsoby zvyšování ceny, ani skutečností, že k tomuto zvýšení ve skutečnosti na trhu nikdy nedošlo.

184 I za předpokladu, že by nikdy nebyla dosaženo dohody o konkrétních prvcích plánovaného omezení, Komise správně konstatovala, že pravidelným konáním diskusí tito výrobci piva zjevně projevili společný záměr uzavřít protisoutěžní dohodu (bod 341 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

185 Ostatně průběžná výměna citlivých informací, které nejsou přístupné veřejnosti a které zástupci čtyř výrobců piv považovali za užitečné poznamenat ve svých agendách a zmínit v rámci své interní korespondence, určitě měla pro každého z nich za následek snížení nejistoty ohledně očekávaného jednání jejich konkurentů.

186 V tomto ohledu je třeba předpokládat, neexistuje-li důkaz o opaku, jehož předložení přísluší zúčastněným subjektům, že podniky, které jednají ve vzájemné shodě a které na trhu nadále působí, zohledňují při určování svého chování na trhu informace, které si vyměnily se svými konkurenty. Bude tomu tak tím spíše, jestliže jednají ve vzájemné shodě pravidelně během dlouhého období, jako je tomu v projednávaném případě (viz v tomto smyslu rozsudek Hüls v. Komise, bod 46 výše, bod 162).

187 Žalobkyně se domnívají, že tuto domněnku vyvrátily prokázáním toho, že navzdory diskusím tito čtyři výrobci piv své jednání na trhu určovali samostatně.

188 Tento argument je nepřijatelný. Je sice pravdou, že jak prohlášení vedení InBev, tak i okolnost, že Heineken své ceny zvýšil teprve v únoru 2000, svědčí o tom, že v průběhu dotčeného období každý výrobce piva sledoval svou vlastní tržní politiku. Nicméně i když toto posledně uvedené konstatování může prokázat neexistenci formálních závazků nebo skutečné koordinace mezi výrobci piv, nestačí k prokázání toho, že při určování svého jednání na trhu tito výrobci nikdy nezohlednili informace vyměněné při dotyčných schůzkách, a to způsobem, který každý z nich považoval za správný.

189 Žalobkyně tudíž nedokázaly vyvrátit domněnku vyplývající z judikatury citované v bodě 186 výše.

190 Je tudíž třeba konstatovat, že v projednávaném případě jsou naplněny znaky zakládající jednání ve vzájemné shodě, vyplývající z judikatury uvedené v bodech 46 a 47 výše.

191 Za těchto podmínek je třeba uvést, že Komise byla oprávněna označit dotčená jednání za „soubor dohod nebo jednání ve vzájemné shodě“, jelikož tato jednání obsahovala současně jak prvky, které je třeba označit za „dohody“, tak i prvky, které je třeba označit za „jednání ve vzájemné shodě“. Vzhledem ke komplexnímu skutkovému stavu musí být dvojí kvalifikace provedená Komisí v článku 1 napadeného rozhodnutí považována nikoli za kvalifikaci vyžadující současně a kumulativně důkaz, že každá z uvedených skutkových okolností představuje skutečnost zakládající dohodu a jednání ve vzájemné shodě, nýbrž za kvalifikaci označující komplexní celek zahrnující skutkové okolnosti, z nichž některé byly označeny za dohody a jiné za jednání ve vzájemné shodě ve smyslu článku 81 ES, který nestanoví zvláštní kvalifikaci pro tento druh

komplexního protiprávního jednání (viz v tomto smyslu rozsudek Hercules Chemicals v, Komise, bod 44 výše, bod 264).

192 Žalobkyně však popírají, že jednání, která jim jsou vytýkána měla protisoutěžní účel. Zvláště tvrdí, že schůzky nikdy neměly za cíl tajně konzultovat chování citlivé pro hospodářskou soutěž. Možná příležitostně mohlo dojít k tomu, že byla diskutována situace na trhu, včetně spotřebitelských cen na trhu domácí spotřeby a včetně nabídek některým zákazníkům „horeca". Diskuse se však údajně týkaly takového množství důležitých témat pro sektor a měly tak neformální a volnou povahu, že nemohly být označeny za „jednání ve vzájemné shodě".

193 V tomto ohledu je třeba připomenout, že diskuse o informacích citlivých pro trh, i za předpokladu, že by byly ojedinělé a docházelo by k nim souběžně s diskusemi o necitlivých tématech, zjevně mohly vytvořit koordinaci na trhu a snížit nejistotu ohledně předpokládaného jednání konkurentů. Již bylo prokázáno, že i když koordinace mezi výrobci piv nebyla vždy příliš účinná, diskuse týkající se cen a podmínek navrhovaných určitým zákazníkům jim umožnila zblízka sledovat určité prvky chování jejich konkurentů a určovat své vlastní chování podle získaných informací (viz body 185 až 189 výše). Skutečnost, že zástupci výrobců piv považovali za užitečné poznamenat tyto informace do svých zápisníků a zmínit je v rámci své interní korespondence mimoto ukazuje na zvláštní význam, který pro ně tyto informace měly, a potvrzuje, že ačkoli konzultace vždy neměly protisoutěžní účinek, jejich účastníci o tento účinek objektivně usilovali.

194 Konečně žalobkyně popírají závěr Komise, podle kterého Heineken byla zapojena do diskusí vedených mezi Interbrew a Bavaria týkajících se segmentu piva prodávaného pod značkou distributora. Nepopírají svou účast na dotčených mnohostranných schůzkách, ale tvrdí, že Heineken nebyla činná v dotyčném segmentu a že její zapojení

do dotčených ujednání nelze odvodit ze skutečnosti, že Grolsch, jiný výrobce piv, který nebyl přítomný v tomto segmentu, vyjádřila obavu ohledně cen v dotčeném segmentu, ani ze skutečnosti, že si Bavaria a InBev stanovily jako cíl zvýšit úroveň cen v tomto segmentu (body 249 až 252 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

195 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury, pokud se podnik účastnil, byť nehrál aktivní roli, schůzky, v jejímž průběhu byla uvedeno protiprávní jednání ve vzájemné shodě, je považován za podnik, který se na uvedeném jednání ve vzájemné shodě podílel, ledaže prokáže, že se od něj otevřeně distancoval nebo ostatní účastníky informoval o tom, že se dotčené schůzky hodlá zúčastnit z jiných důvodů, než z jakých se jí účastní oni (viz rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, bod 3199, a citovaná judikatura).

196 V projednávané věci je nejprve třeba poznamenat, že ačkoli Heineken nebyla činná v segmentu piva prodávaného pod značkou distributora, z prohlášení InBev (body 54 a 247 odůvodnění napadeného rozhodnutí) vyplývá, že ceny uplatňované v tomto segmentu byly předmětem společných obav čtyř velkých výrobců piv včetně Heineken.

197 Dále je třeba poznamenat, že žalobkyně nepopírají přítomnost Heineken na dotčených protiprávních diskusích týkajících se cen v segmentu piva prodávaného pod značkou distributora, kterážto skutečnost je ostatně potvrzena různými důkazy uvedenými v bodech 247 až 251 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Žalobkyně ani netvrdí, že se Heineken otevřeně distancovala od uvedených diskusí nebo že ostatní výrobce piv informovala o tom, že se dotčených schůzek hodlá zúčastnit z jiných důvodů, než z jakých se jich účastní oni. Z tohoto důvodu nemůže pouhá skutečnost,

že Heineken v těchto diskusích nehrála aktivní roli, i kdyby byla prokázána, zprostit Heineken její odpovědnosti.

198 Konečně je třeba uvést, že ze spisu vyplývá, že zapojení Heineken do diskusí týkajících se cen piva prodávaného pod značkou distributora se neomezovalo pouze na pasivní účast na některých schůzkách a na její zájem na výsledku těchto diskusí, nýbrž zahrnovalo rovněž tlak, který vědomě činila na Interbrew a Bavaria, když odmítala zvýšit ceny svých vlastních značek před zvýšením cen značek distributora. Vyvíjení takového tlaku je ostatně prokázáno jak prohlášením InBev (citováno v bodě 54 odůvodnění napadeného rozhodnutí), tak i dokumentem týkajícím se obsahu schůzky, která se konala dne 12. května 1997 (uvedeným v bodě 224 odůvodnění napadeného rozhodnutí), jehož výklad není žalobkyněmi popřen.

199 Vzhledem ke všemu výše uvedenému nemůže být argumentace žalobkyň vycházející z právního pochybení přijata.

200 Konečně, jelikož žalobkyně neprokázaly, že napadené rozhodnutí je stiženo právním pochybením při uplatnění čl. 81 odst. 1 ES, je rovněž třeba zamítnout její argumentaci založenou v podstatě na témže předpokladu, podle které Komise toto ustanovení chybně vyložila, porušila přitom zásadu presumpce neviny, a nepodala dostatečné odůvodnění na podporu konstatování protiprávního jednání.

– Závěry

201 Na základě zkoumání pátého a šestého žalobního důvodu je třeba uvést, že konstatování Komise, pokud jde o existenci příležitostné koordinace obchodních podmínek jiných nežli ceny, nabízených individuálním spotřebitelům v sektoru „horeca“

v Nizozemsku, není prokázáno právně dostačujícím způsobem a nemůže být přijato (viz body 167 až 177 výše).

202 V důsledku toho je třeba zrušit článek 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž konstatuje uvedenou složku dotčeného protiprávního jednání, jakož i změnit výši pokuty uložené z tohoto důvodu žalobkyni. Konkrétní důsledky této změny jsou upřesněny dále v bodech 435 a 436.

203 Ve zbývající části je třeba pátý a šestý žalobní důvod zamítnout.

K sedmému žalobnímu důvodu týkajícímu se doby trvání protiprávního jednání

Argumenty účastníků řízení

204 Žalobkyně zpochybňují určení 27. února 1996 a 3. listopadu 1999 za dny zahájení a ukončení protiprávního jednání, které jim je přičítáno. Zejména se domnívají že počátek a konec protiprávního jednání musejí být přímo prokázány důkazy a podléhají většímu důkaznímu břemenu, což údajně není v projednávané věci splněno, protože Komise nemá přímé důkazy o protisoutěžním obsahu diskusí na schůzkách konaných dne 27. února 1996 a 3. listopadu 1999.

205 Pokud jde o schůzku konanou dne 27. února 1996, žalobkyně uvádějí, že písemné poznámky uvedené Komisí v bodě 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí se týkají obecné diskuse o „pochybných dlužnících" v sektoru „horeca", která nemůže být považována za omezující hospodářskou soutěž.

206 Co se týče schůzky, která se konala dne 3. listopadu 1999, žalobkyně tvrdí, že důkaz o jejím protisoutěžním obsahu je založen na odpovědi InBev na žádost Komise o informace (uvedeno v bodě 221 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nicméně se domnívají, že tato odpověď odporuje konkrétnějším prohlášením ředitelů InBev, kteří se osobně zúčastnili schůzky, která se konala dne 3. listopadu 1999.

207 Komise argumenty žalobkyň popírá.

Závěry Soudu

208 Doba trvání protiprávního jednání je skutečností naplňující znaky protiprávního jednání na základě čl. 81 odst. 1 ES, přičemž břemeno prokázání existence této skutečnosti nese hlavně Komise. V tomto ohledu judikatura zejména vyžaduje, aby se Komise, pokud neexistují důkazy, které mohou přímo prokázat dobu trvání protiprávního jednání, opřela alespoň o důkazy vztahující se k časově dostatečně blízkým skutkovým okolnostem tak, aby bylo možné důvodně připustit, že toto protiprávní jednání trvalo nepřetržitě mezi dvěma konkrétními daty (rozsudky Tribunálu ze dne 7. července 1994, Dunlop Slazenger v. Komise, T-43/92, Recueil, s. II-441, bod 79, a Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 91 výše, bod 51).

209 V projednávané věci žalobkyně zpochybňují určení jak dne zahájení, tak i dne ukončení protiprávního jednání.

– K určení dne zahájení protiprávního jednání

210 Komise uvedla 27. únor 1996 jako den zahájení dotčeného protiprávního jednání, jedná se o den první schůzky „Catherijne“, pro kterou měla přímé důkazy o přítomnosti uvedených čtyř výrobců piva.

211 Jak bylo konstatováno v bodech 167 až 177 výše, písemné poznámky týkající se této schůzky, uvedené v bodě 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí, samy o sobě nepředstavují soubor důkazů, které mohou právně dostačujícím způsobem podpořit konstatování protiprávního jednání týkajícího se příležitostné koordinace jiných obchodních podmínek nabízených individuálním spotřebitelům v sektoru „horeca“.

212 Tato úvaha však sama o sobě nebrání, aby byly tytéž skutečnosti celkově použity pro určení dne zahájení protiprávního jednání.

213 Je třeba konstatovat, že schůzka konaná dne 27. února 1996 je součástí řady periodických schůzek, kterých se zúčastňovali stejní účastníci a které probíhaly za obdobných okolností. Byly označovány pod názvy „konzultace Catherijne“ a „komise pořadu jednání“, scházeli se na nich zástupci čtyř nizozemských výrobců piva Heineken, InBev, Grolsch a Bavaria, byly organizovány paralelně s oficiálními schůzkami CBK a diskuse vedené v jejich kontextu se nikdy neobjevily v zápisech a téměř nikdy v interních poznámkách. V prohlášení InBev jsou tyto schůzky rovněž prezentovány jako součást řady schůzek a do přílohy je zařazena tabulka obsahující jména, adresy, dny konání a místa většiny z nich, včetně schůzky, která se konala dne 27. února 1996 (bod 44 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

214 Na základě jak prohlášení InBev, tak i početných jiných důkazů již bylo konstatováno, že schůzky, které byly součástí této řady měly protisoutěžní cíl (viz body 179 až 184 výše). Na jedné straně tak soubor indicií prokazujících systematičnost schůzek, jakož i jejich protisoutěžní obsah a na straně druhé prohlášení InBev mající značnou důkazní hodnotu umožňují prokázat, s výhradou prokázání opaku, že cílem omezení hospodářské soutěže jsou stiženy všechny schůzky patřící do tohoto systému, i když neexistuje dostatečný důkaz obsahu některých z nich.

215 Žalobkyně v podstatě tvrdí, že tato logika nemůže být použita v rámci určení dne zahájení a ukončení protiprávního jednání, a uvádějí, že ačkoli je v zásadě přijatelné domnívat se, že protiprávní jednání nepřetržitě probíhalo mezi dvěma konkrétními okamžiky, počátek a konec protiprávního jednání podléhají většímu důkaznímu břemeni a musejí být přímo prokázány důkazy.

216 V tomto ohledu je třeba uvést, že pro určení dne zahájení protiprávního jednání se Komise neopřela pouze o skutečnosti týkající se schůzky, která se konala dne 27. února 1996.

217 V bodech 466 až 469 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž Komise uvádí ohledně všech dotyčných výrobců piv včetně žalobkyň, že se protiprávního jednání zúčastnili „přinejmenším mezi 27. únorem 1996 a 3. listopadem 1999“. V bodě 56 odůvodnění napadeného rozhodnutí mimoto upřesňuje, že podle prohlášení InBev protiprávní jednání zjevně začalo před rokem 1996, totiž:

– „v roce 1990 nebo ještě dříve“, pokud jde o diskuse týkající se zvýšení cen „horeca“;

– „v letech 1993–1994“, pokud jde o diskuse týkající se slev a převodů prodejních míst „horeca“ mezi výrobci piv;

– „v roce 1987“, pokud jde o diskuse mezi Oranjeboom-Interbrew a Bavaria týkající se piva prodávaného pod značkou distributora.

218 Vzhledem ke značné důkazní hodnotě prohlášení InBev Komise mohla konstatovat, že dotčené protiprávní jednání začalo přinejmenším k datu prvních schůzek v roce 1996, obsažených v tabulce připojené k prohlášení InBev, na kterých byla InBev zastoupena v důsledku svého ovládnutí Oranjeboom v roce 1995.

219 Je třeba připomenout, že z prohlášení InBev vyplývá, že Heineken hrála roli v organizaci schůzek „Catherijne“ od začátku, v roce 1993 nebo 1994. Kromě toho bylo prokázáno zaprvé, že Heineken byla zastoupena na schůzce, která se konala dne 27. února 1996, a zadruhé, že na následující schůzce, která se konala dne 19. června 1996, výrobci piv pokračovali v diskusích protisoutěžní povahy (viz písemné poznámky uvedené v bodě 67 odůvodnění napadeného rozhodnutí a v bodech 99 a 100 výše). Ačkoli přítomnost Heineken na této schůzce nebyla prokázána, ukazují důkazy týkající se této schůzky, že účast Heineken na případném zvýšení ceny ve dvou krocích byla diskutována.

220 Vzhledem k těmto úvahám Komise mohla právem konstatovat, že se žalobkyně podílely na dotčeném protiprávním jednání nejpozději od 27. února 1996.

221 Skutečnost, že napadené rozhodnutí neuvádělo existenci protiprávního jednání před tímto dnem, totiž představuje ústupek adresátům napadeného rozhodnutí. V tomto ohledu je třeba uvést, že Tribunál není povolán rozhodovat o legalitě nebo vhodnosti tohoto ústupku (viz v tomto smyslu rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, body 340 a 341).

222 Za těchto podmínek, pokud jde o schůzku spadající do systému pravidelných schůzek, jejichž protisoutěžní povaha byla právně dostačujícím způsobem prokázána, nemůže být určení dne zahájení protiprávního jednání zpochybněno argumentací žalobkyně vycházející z nedostatku konkrétního důkazu obsahu schůzky, která se konala dne 27. února 1996.

223 Proto je třeba zamítnout výtku týkající se určení dne zahájení protiprávního jednání.

– K určení dne ukončení protiprávního jednání

224 Komise označila 3. listopad 1999 za den ukončení protiprávního jednání pro všechny dotyčné výrobce piv (body 466 až 469 odůvodnění napadeného rozhodnutí), jedná se o den poslední schůzky „Catherijne", ohledně níž Komise má přímé důkazy o přítomnosti těchto čtyř výrobců piv. Tato schůzka figuruje na konci chronologické tabulky připojené k prohlášení InBev. Podle odpovědi InBev na žádost Komise o informace byla schůzka, která se konala dne 3. listopadu 1999 „schůzkou Catherijne (otázky horeca / komise pořadu jednání) [; j]ako vždy na jednáních Catherijne, se na ní hovořilo v zásadě o excesivních dohodách a pokojném soužití" (bod 221 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

225 Žalobkyně se domnívají, že toto prohlášení je v rozporu s konkrétnějšími prohlášeními ředitelů InBev, kteří byli přítomni na schůzce, která se konala dne 3. listopadu 1999, z nichž uvádí tyto pasáže:

– „Dne 19. srpna 1999 došlo ke konzultaci, které jsem se zúčastnil. Dne 3. listopadu 1999 se konala schůzka, které se účastnil p. […] a já. Při žádné z těchto příležitostí se konkrétně nehovořilo o jednáních na trhu. Schůzka měla spíše informační povahu";

– „Existují schůzky čtyř ředitelů horeca (Heineken, Grolsch, Bavaria a Interbrew). Zúčastnil jsem se pouze jedné z těchto schůzek, která se konala dne 3. listopadu 1999 v Enschede. P. […] mě tam přivedl, aby mne představil. Tato schůzka nebyla příliš obsažná. Spíše šlo o přátelské setkání, bez konkrétního pořadu jednání. Byly obecně komentovány slevy. Měl jsem dojem, že již po léta existuje jakýsi systém škál nebo pravidlo pro slevy, nikdy to však nebylo řečeno konkrétně. Mluvilo se pouze o celkových výších slev v obecných pojmech, což bylo příležitostí ke zmínění některých incidentů. Můj pocit je, že škála nefungovala. Každý subjekt určoval svou vlastní strategii. Možná se objevil určitý pokus o zastrašení, ale přesto každý jednal tak, jak považoval za správné“.

226 Je třeba konstatovat, že na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, prohlášení, která uvádějí, nejsou v rozporu se skutečnostmi uvedenými Komisí. Odkazy na „excesivni dohody“ a „pokojné soužití“, jakož i na „škálu“ a „pravidlo pro slevy“ se jasně vztahují ke koordinaci výší slev používaných vůči zákazníkům „horeca“. Jediné upřesnění, které přinesla prohlášení ředitelů InBev, se týká podrobné úrovně diskusí, údajně omezených na „obecné komentování“, jakož i neexistence jejich účinku na trh, totiž skutečnosti, že „škála nefungovala“. Bylo však již uvedeno, že ani obecná povaha diskusí, ani neexistence účinku na trh nemohou popřít protiprávnost dotyčné schůzky (viz body 78 a 79 výše).

227 Okolnost, že schůzka, která se konala dne 3. listopadu 1999, spadá do systému protisoutěžních schůzek (viz body 213 a 214 výše) a že uvedená témata souvisela s dřívějšími diskusemi týkajícími se omezení hospodářské soutěže, mimoto ukazuje, že samotným účelem svolání schůzky bylo zajistit nezbytné podmínky pro pokračování těchto diskusí.

228 Každopádně i za předpokladu, že by existoval určitý rozpor mezi na jedné straně prohlášeními zaměstnanců InBev uvedenými žalobkyněmi a na druhé straně odpovědí InBev na žádost o informace, je třeba mít za to, že důkazní síla této odpovědi je větší, vzhledem k judikatuře, podle které prohlášení poskytnuté jménem podniku jako takového má větší věrohodnost, než kterou by mohla mít odpověď poskytnutá členem personálu podniku, ať by byly osobní zkušenost nebo osobní názor této osoby jakékoliv (viz v tomto smyslu rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 90 výše, bod 45).

229 V důsledku toho je třeba zamítnout výtku týkající se určení dne ukončení protiprávního jednání, a tudíž sedmý žalobní důvod v plném rozsahu.

K prvnímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy a článku 27 nařízení č. 1/2003, co se týče odmítnutí poskytnout přístup k odpovědím jiných dotyčných podniků na oznámení námitek

Argumenty účastníků řízení

230 Žalobkyně Komisi vytýkají, že zamítla jejich žádost o přístup k odpovědím jiných stran dotčených řízením na oznámení námitek, čímž zasáhla do jejich práva na obhajobu. Žalobkyně mají za to, že z napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise z těchto odpovědí vyvodila důkazy pro určení existence protiprávního jednání a pro odůvodnění konečné částky pokuty, a že tyto odpovědi obsahovaly důkazy ve prospěch, které by žalobkyně mohly využít. Tvrdí tudíž, že ve světle zásady rovnosti zbraní měly mít příležitost zkoumat tyto důkazy, aby mohly nezávisle připravit svou obhajobu.

231 Žalobkyně se zejména domnívají, že měly mít přístup k odpovědím Bavaria a Grolsch, protože jak vyplývá z napadeného rozhodnutí, tito výrobci piv autenticky vyložili doklady, které byly později použity jako důkazy v jejich neprospěch i ve prospěch. Zvláště žalobkyně upozorňují, že v bodě 75 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvádí odpovědi Bavaria na oznámení námitek k prokázání toho, že se zúčastnily schůzky, která se konala dne 19. června 1996. V bodech 124 až 126 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise mimoto údajně použila výklad vycházející z odpovědí Bavaria k prokázání toho, že o cenách piva se diskutovalo na schůzce, která se konala dne 17. prosince 1997. Konečně žalobkyně uvádějí, že v bodě 135 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise odkazuje na tvrzení obsažená v odpovědi Bavaria jako na důkaz některých výroků v neprospěch, které údajně učinily na schůzce, která se konala dne 12. března 1998.

232 Žalobkyně zdůrazňují důležitost toho mít přístup k odpovědi InBev na oznámení námitek, jelikož podle nich Komise v podstatě k přijetí napadeného rozhodnutí vycházela z prohlášení InBev. Jako příklad žalobkyně upozorňují, že z bodu 476 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i z dopisní korespondence mezi Komisí a InBev v únoru 2006 lze vyvodit, že odpovědi InBev na oznámení námitek obsahovaly důkazy ve prospěch.

233 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

234 Podle čl. 27 odst. 2 nařízení č. 1/2003 „[p]ři řízení musí být plně dodržováno právo dotyčných stran na obhajobu [; m]usí mít právo nahlížet do spisů Komise, s výhradou oprávněného zájmu podniků na ochraně jejich obchodního tajemství [...]“.

235 Podle ustálené judikatury představuje právo nahlížet do spisu logický následek zásady práva na obhajobu a znamená, že Komise musí umožnit dotčenému podniku přezkoumat všechny dokumenty obsažené ve vyšetřovacím spise, které by mohly být relevantní pro jeho obhajobu (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 2. října 2003, Corus UK v. Komise, C-199/99 P, Recueil, s. I-11177, body 125 až 128, a rozsudek Tribunálu ze dne 29. června 1995, Solvay v. Komise, T-30/91, Recueil, s. II-1775, bod 81).

236 Mezi tyto dokumenty patří písemnosti svědčící jak v neprospěch, tak ve prospěch, s výjimkou obchodních tajemství jiných podniků, interních dokumentů Komise a jiných důvěrných informací (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 51 výše, bod 68).

237 Co se týče usvědčujících důkazů, nezpřístupnění dokumentu zakládá porušení práva na obhajobu pouze tehdy, jestliže dotčený podnik prokáže zaprvé, že Komise vycházela z tohoto dokumentu na podporu své námitky týkající se existence protiprávního jednání, a zadruhé, že tato námitka mohla být prokázána pouze odkazem na tento dokument. Dotyčný podnik rovněž musí prokázat, že výsledek, k němuž Komise dospěla ve svém rozhodnutí, by byl odlišný, kdyby tento nezpřístupněný dokument musel být odmítnut jakožto důkazní prostředek (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 51 výše, body 71 až 73).

238 Naproti tomu, pokud jde o nezpřístupnění dokumentu ve prospěch, dotčený podnik musí pouze prokázat, že jeho nezpřístupnění mohlo ovlivnit průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise k jeho újmě. Postačí, že podnik prokáže, že uvedené dokumenty ve prospěch mohl použít ke své obhajobě (rozsudek Hercules Chemicals v. Komise, bod 44 výše, bod 81) tím, že především prokáže, že by se mohl dovolávat skutečností, které se neshodují se závěry učiněnými Komisí ve stádiu oznámení námitek, a mohl by tedy, ať již jakýmkoli způsobem, ovlivnit závěry Komise učiněné v rozhodnutí (rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 51 výše, bod 75).

239 Mimoto je třeba připomenout, že oznámení námitek je aktem určeným k vymezení předmětu řízení zahájeného proti podniku a k zajištění účinného výkonu práva na obhajobu (viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, Schunk a Schunk Kohlenstoff-Technik v. Komise, T-69/04, Sb. rozh. s. II-2567, bod 80, a citovaná judikatura).

240 Vzhledem k tomu se k oznámení námitek váží procesní záruky uplatňující zásadu dodržení práv na obhajobu, mezi které patří právo nahlížet do dokumentů tvořících spis Komise.

241 Odpovědi na oznámení námitek nejsou součástí vlastního vyšetřovacího spisu (rozsudek Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 195 výše, bod 380).

242 Jelikož jde o dokumenty, které nejsou součástí spisu založeného v okamžiku doručení oznámení námitek, Komise je povinna zpřístupnit uvedené odpovědi jiným dotčeným stranám pouze, ukáže-li se, že obsahují nové skutečnosti v neprospěch či ve prospěch.

243 Stejně tak podle bodu 27 oznámení Komise o pravidlech pro přístup do spisu Komise v případech podle článků 81 [ES] a 82 [ES], článků 53, 54 a 57 Dohody o EHP a nařízení Rady (ES) č. 139/2004 (Úř. věst. 2005, C 325, s. 7) obecně platí, že strany nemají přístup k odpovědím ostatních stran dotčených šetřením na oznámení námitek. Dotčená strana má přístup k těmto dokumentům pouze, pokud mohou představovat nové důkazy, ať již v neprospěch nebo ve prospěch, týkající se tvrzení vyjádřených vůči této straně v oznámení námitek Komise.

244 V tomto ohledu, pokud jde zaprvé o nové důkazy v neprospěch, je ustálenou judikaturou, že pokud se Komise zamýšlí za účelem určení existence protiprávního jednání opřít o skutečnost vyplývající z odpovědi na oznámení námitek, musí ostatním podnikům, které jsou účastníky takového řízení, umožnit vyjádřit se k takovému novému důkazu (rozsudky Tribunálu Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 195 výše, bod 386, a ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 50).

245 Dokument může být považován za dokument v neprospěch, pouze je-li Komisí použit na podporu konstatování protiprávního jednání, kterého se podnik dopustil. K tomu, aby dotčený podnik podal důkaz o tom, že vůči němu došlo k porušení práva na obhajobu, nestačí, aby prokázal, že se v průběhu správního řízení nemohl vyjádřit k dokumentu použitému kdekoli v napadeném rozhodnutí. Je třeba, aby prokázal, že Komise tento dokument v napadeném rozhodnutí použila jako dodatečný důkaz, z něhož vycházela při zjištění protiprávního jednání, na němž se měl podnik podílet (rozsudek Tribunálu ze dne 16. prosince 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, T-5/00 a T-6/00, Recueil, s. II-5761, bod 35).

246 V projednávané věci žalobkyně tvrdí, že důkazy vycházející z odpovědí Bavaria a Grolsch na oznámení námitek byly Komisí využity jako nové důkazy v neprospěch. V tomto ohledu odkazují na body 75, 124 až 126 a 135 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

247 Nejprve, pokud jde o bod 75 odůvodnění napadeného rozhodnutí, tento odkazuje na pasáž vycházející z odpovědi Bavaria na oznámení námitek uvádějící, že je „velmi pravděpodobné“, že Heineken byla zastoupena na schůzce, která se konala dne 19. června 1996. Komise sice tento citát uvedla, nic to však nemění na tom, že také poukázala na to, že spis neobsahuje žádný důkaz této skutečnosti. Z dotčeného bodu odůvodnění nevyplývá, že Heineken skutečně byla na dotčené schůzce zastoupena, nýbrž pouze, že se každopádně zúčastnila předcházející schůzky a schůzek následujících.

248 Za těchto podmínek nemůže být citace dotčené pasáže vycházející z odpovědi Bavaria na oznámení námitek považována za použití nového důkazu v neprospěch.

249 Dále, pokud jde o body 124 a 126 odůvodnění napadeného rozhodnutí, týkající se schůzky, která se konala dne 17. prosince 1997, je třeba konstatovat, že z bodů 117 až 121 odůvodnění napadeného rozhodnutí jasně vyplývá, že předmět této schůzky byl prokázán na základě důkazů obsažených ve vyšetřovacím spise.

250 V tomto ohledu Komise v bodech 124 a 126 odůvodnění napadeného rozhodnutí odkázala na alternativní výklad těchto důkazů podaný ze strany Bavaria v její odpovědi na oznámení námitek pouze ve snaze odpovědět na argumenty dotyčného podniku. Z těchto bodů odůvodnění mimoto vyplývá, že výklad podaný ze strany Bavaria nebyl považován za přijatelný a nebyl Komisí sledován.

251 Konečně, pokud jde o bod 135 odůvodnění napadeného rozhodnutí, který shrnuje jiný výklad podaný ze strany Bavaria vzhledem k spisovému materiálu týkajícímu se schůzky, která se konala dne 12. března 1998, je třeba poznamenat, že uvedený výklad byl výslovně zamítnut v bodech 136 odůvodnění napadeného rozhodnutí, a že tedy nemohl být použit jako dodatečný důkaz v neprospěch.

252 Ve světle těchto úvah je třeba konstatovat, že žalobkyně neprokázaly, že Komise použila dodatečné důkazy v neprospěch pocházející z odpovědí jiných dotyčných stran na oznámení námitek.

253 Pokud jde zadruhé o nové důkazy ve prospěch, z judikatury vyplývá, že Komise nemá povinnost je zpřístupnit z vlastní iniciativy. Pokud by Komise zamítla v průběhu správního řízení žádost žalobkyně o přístup k dokumentům neobsaženým ve vyšetřovacím spise, může být konstatováno porušení práva na obhajobu, pouze pokud je

prokázáno, že by správní řízení mohlo vést k odlišnému výsledku, kdyby žalobkyně měla v průběhu tohoto řízení přístup k dotčeným dokumentům (rozsudek Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 195 výše, bod 383).

254 Kromě toho se žalobkyně nemohou dovolávat úvahy vyplývající z rozsudku Aalborg Portland a další v. Komise, bod 51 výše (bod 126), podle které nemůže příslušet pouze Komisi určit dokumenty užitečné pro obhajobu dotyčného podniku. Uvedená úvaha, týkající se dokumentů obsažených ve spise Komise, se nemůže vztáhnout na odpovědi jiných dotyčných stran na námitky oznámené Komisí.

255 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, proto dodržení práva na obhajobu v zásadě nemůže vést k tomu uložit Komisi povinnosti zpřístupnit dotčené odpovědi jiným účastníkům, aby mohly ověřit absenci případných důkazů ve prospěch.

256 V rozsahu, v němž žalobkyně uplatňují existenci údajných důkazů v jejich prospěch nacházejících se v odpovědích, jež jim nebyly zpřístupněny, je jejich povinností poskytnout první indicii ukazující na užitečnost těchto dokumentů pro jejich obhajobu.

257 Zejména musejí uvést případné skutečnosti v jejich prospěch nebo poskytnout indicii, která jejich existenci, tedy jejich užitek pro potřeby řízení činí důvěryhodnými (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, body 351 až 359).

258 V projednávané věci žalobkyně tvrdí, že z bodu 476 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jakož i z dopisní korespondence mezi Komisí a InBev po podání odpovědi na oznámení námitek lze vyvodit, že InBev poskytla údaje, které mohou být chápány tak, že popírají zaprvé provedení koluzních dohod a zadruhé existenci nebo doby trvání dotčeného protiprávního jednání.

259 V tomto ohledu, pokud jde o tvrzený údaj týkající se nedostatku skutečného provedení dotčených koluzních dohod, je zaprvé třeba připomenout, že skutečnost, že jiné dotyčné strany ve své odpovědi na oznámení námitek v zásadě uvedly, když tvrdily, že kartelová dohoda nebyla provedena, tytéž argumenty jako žalobkyně,, nemůže představovat důkaz ve prospěch (viz v tomto smyslu rozsudek Jungbunzlauer v. Komise, bod 257 výše, bod 353).

260 Zadruhé, pokud jde o tvrzený údaj týkající se popření existence nebo doby trvání protiprávního jednání, je třeba poznamenat, že na podporu tohoto argumentu žalobkyně odkazují na dopis advokáta InBev ze dne 21. února 2006 zaslaný v odpověď na otázky Komise, uvádějící, že „[jeho] zákazníci nemají […]vůbec v úmyslu jakkoli snižovat svou roli, kterou hrály v tvrzených událostech, ani popírat samotnou existenci nebo dobu trvání protiprávního jednání“. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, však pouze z tohoto upřesnění nevyplývá, že odpověď InBev na oznámení námitek mohla obsahovat údaje, které by mohly představovat důkazy ve prospěch.

261 Z předchozího vyplývá, že žalobkyně neuvedly důkazy ve prospěch, které by mohly vyplývat z odpovědí jiných dotyčných podniků na oznámení námitek, a tudíž nepředložily žádnou indicii jejich užitečnosti pro svou obhajobu.

262 Je tudíž třeba zamítnout výtku vycházející z údajné existence důkazů ve prospěch v dotčených odpovědích.

263 Vzhledem ke všem předcházejícím úvahám musí být první žalobní důvod zamítnut jako neopodstatněný.

K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy, „zásady péče" a zásady kontradiktornosti v důsledku údajného neprovedení pečlivého a nestranného šetření

Argumenty účastníků řízení

264 Žalobkyně Komisi vytýkají, že pečlivě a nestranně nezkoumala veškeré skutečnosti relevantní v projednávané věci a selektivně použila spisový materiál k podepření své teze, podle které došlo k porušení článku 81 ES.

265 Žalobkyně zvláště uvádějí, že Komise důkazní prostředek v neprospěch založila na vyjádřeních InBev učiněných v rámci její žádosti o shovívavost, ačkoli tato vyjádření byla vágní, rozporuplná a nezakládala se výlučně na konstatováních jejich autorů, a obsahovala tak částečně „důkaz z doslechu".

266 Mimoto žalobkyně tvrdí, že v průběhu šetření Komise porušila zásadu řádné správy tím, že neuznala jejich argumenty a zejména zamítla jimi předložené důkazy k prokázání toho, že se nizozemský trh s pivem v dotčeném období nevyvíjel způsobem ukazujícím na existenci dohod o cenách.

267 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

268 Z ustálené judikatury vyplývá, že mezi záruky poskytované právním řádem Unie ve správních řízeních patří zejména povinnost příslušného orgánu pečlivě a nestranně zkoumat všechny relevantní skutečnosti projednávaného případu (rozsudek Soudního dvora ze dne 21. listopadu 1991, Technische Universität München, C-269/90, Recueil, s. I-5469, bod 14).

269 V projednávané věci k tvrzení, podle kterého Komise údajně pečlivě a nestranně nezkoumala důkazy, třeba připomenout, že jak již bylo konstatováno v rámci zkoumání pátého a šestého žalobního důvodu výše, Komise uvedla dostačující důkazy týkající se porušení článku 81 ES, co se týče dvou složek dotčeného protiprávního jednání (viz bod 163 výše). V rámci zkoumání tohoto žalobního důvodu se Tribunál již vyslovil ohledně kritik žalobkyně týkajících se posouzení prohlášení InBev, jakož i informací majících přinést důkaz o opaku předložených během správního řízení.

270 Zvláště v rozsahu, v němž argumenty žalobkyň směřují ke zpochybnění průkazné hodnoty prohlášení InBev, jelikož je údajně vágní, rozporuplné a obsahuje „důkaz z doslechu", je třeba je zamítnout z důvodů uvedených v rámci zkoumání pátého a šestého žalobního důvodu v bodech 70 až 90 výše.

271 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že argumentace žalobkyň vycházející z údajného neprovedení úplného, pečlivého a nestranného šetření splývá s argumenty zkoumanými v rámci pátého a šestého žalobního důvodu výše a nevyžaduje samostatné zkoumání.

272 V důsledku toho nemůže projednávaný žalobní důvod obstát.

K třetímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení presumpce neviny

Argumenty účastníků řízení

273 Žalobkyně v podstatě poukazují na porušení zásady presumpce neviny vyplývající ze skutečnosti, že člen Komise pověřený hospodářskou soutěží prohlásil během vysílání nizozemské televize, že „spotřebitel platí příliš draze za své pivo" a tak údajně předem rozhodl o existenci kartelové dohody na nizozemském trhu s pivem.

274 Žalobkyně se tak domnívají, že protiprávní jednání bylo prezentováno jako prokázaná skutečnost před skončením správního řízení, a dokonce před tím, než mohly reagovat na oznámení námitek.

275 Mimoto veřejné prohlášení učiněné dotyčným členem Komise údajně neumožňuje, aby byly argumenty předložené žalobkyněmi v odpověď na oznámení námitek Komisí zkoumány objektivně a s potřebným odstupem.

276 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

277 Je třeba uvést, že argumentace žalobkyň vycházející z porušení zásady presumpce neviny není relevantní pro řešení projednávaného sporu.

278 Existence protiprávního jednání totiž musí být posuzována pouze na základě důkazů shromážděných Komisí. Pokud je skutková podstata protiprávního jednání na konci správního řízení skutečně prokázána, nemůže důkaz o tom, že Komise v průběhu tohoto řízení předčasně vyjádřila své přesvědčení, že k uvedenému protiprávnímu jednání došlo, vyvrátit samotný důkaz o protiprávním jednání (rozsudek Cimenteries CBR a další v. Komise, bod 195 výše, bod 726).

279 Každopádně slova vyjádřená členem Komise během vysílání nizozemské televize, uvádějící v rámci příkladů zásahu Komise, že nizozemští spotřebitelé „příliš draze platili za své pivo" v důsledku jednání výrobců piva, nemohou dokázat, i když tato slova byla zvolena nešťastně, že Komise byla rozhodnuta předem.

280 Je třeba uvést, že Komise jakožto kolegium rozhoduje na základě návrhu rozhodnutí. V tomto ohledu, na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, slova dotyčného člena Komise zmiňující kroky činěné Komisí vůbec neznamenají, že Komise považovala vinu výrobců piv za již prokázanou.

281 Jelikož slova zvolená dotyčným členem Komise neobsahovala žádné konstatování o vině žalobkyň, nemohou být tyto úvahy vyvráceny okolností uvedenou žalobkyněmi, že dotčená slova byla vyslovena před tím, než mohly reagovat na oznámení námitek. Tato okolnost tedy neumožňuje dojít k závěru, že Komise objektivně a s potřebným odstupem nezkoumala odpovědi vyjádřené žalobkyněmi na oznámení námitek.

282 Ve světle těchto úvah je třeba zamítnout třetí žalobní důvod jako neopodstatněný.

K čtvrtému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení přiměřené lhůty

Argumenty účastníků řízení

283 Žalobkyně tvrdí, že napadené rozhodnutí musí být zrušeno z důvodu, že celková doba trvání řízení, jakož i délka všech etap, z nichž se skládá, dalece překročila míru, která může být považována za přiměřenou. Zejména uvádějí, že nemohly připravit svou obhajobu, jelikož během období před přijetím oznámení námitek, nebyl jasný přesný předmět šetření. Rovněž zdůrazňují, že vzhledem k rokům, které od té doby uplynuly, se vzpomínky na skutečnosti vytýkané Komisí velmi zeslabily.

284 Komise uvádí, že výslovně v bodech 497 až 500 odůvodnění napadeného rozhodnutí uznala, že délka řízení byla nadměrná, a že proto přiznala mimořádné snížení pokuty uložené žalobkyním. Kromě toho Komise poznamenává, že ačkoli je dodržování přiměřené lhůty při provádění správních řízení uznáno ustálenou judikaturou, překročení této lhůty může zakládat zrušení rozhodnutí konstatujícího protiprávní jednání pouze, pokud je prokázáno, že porušení této zásady zasáhne do práva dotyčných podniků na obhajobu.

285 V tomto ohledu Komise tvrdí, že rozhodnutí o provedení kontroly ze dne 17. března 2000 adresované žalobkyním posledně uvedeným umožnilo, na rozdíl od jejich tvrzení, seznámit se s většinou protiprávního jednání, jakož i trhy a obdobím, na které se vztahovalo. Podle Komise toto rozhodnutí již poukazovalo na protisoutěžní jednání týkající se stanovování cen, rozdělení trhů a výměny informací v nizozemském pivním odvětví jak pro maloobchodní trh, tak pro trh „horeca". Argument žalobkyň by nemohl být přijatelný ani z důvodu podrobnosti otázek, které jí Komise zasílala od roku 2001.

Závěry Tribunálu

286 Podle ustálené judikatury dodržení přiměřené lhůty při vedení správních řízení v oblasti soutěžní politiky představuje obecnou zásadu práva Unie, jejíž dodržování zajišťují soudy Unie (rozsudky Soudního dvora ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Rec. p. I-8375, body 167 až 171, a ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise, C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, bod 40).

287 Za účelem uplatnění této zásady je třeba rozlišovat mezi oběma fázemi správního řízení, tedy fází vyšetřování předcházející oznámení námitek a fází odpovídající zbývající části správního řízení, přičemž každá z nich má vlastní vnitřní logiku (rozsudek Technische Unie v. Komise, bod 286 výše, bod 42).

288 První období, které probíhá až do oznámení námitek, běží od data, kdy Komise přijme opatření, která znamenají výtku, že došlo k protiprávnímu jednání, a má Komisi umožnit, aby zaujala stanovisko ke směřování řízení. Druhé období běží od oznámení námitek do přijetí konečného rozhodnutí. Má Komisi umožnit, aby se s konečnou platností vyslovila k vytýkanému protiprávnímu jednání (rozsudek Technische Unie v. Komise, bod 286 výše, bod 43).

– K délce správního řízení

289 V projednávané věci je úvodem třeba uvést, že Komise v bodě 498 odůvodnění napadeného rozhodnutí uznala, že délka správního řízení byla nadměrná a že to byla její chyba.

290 Je totiž třeba poznamenat, že pokud jde o první fázi správního řízení, tedy úsek od doručení rozhodnutí o kontrole žalobkyni v březnu 2000 až do obdržení oznámení námitek v srpnu 2005, uběhla doba 65 měsíců.

291 Jelikož byly kontroly v průběhu šetření provedeny v březnu a dubnu 2000, nemůže být celková délka této fáze správního řízení odůvodněna pouhou skutečností, že Komise v letech 2001 až 2005 účastníkům zaslala řadu žádostí o informace.

292 Proto, nepředloží-li Komise dodatečné informace nebo odůvodnění stran vyšetřovacích úkonů učiněných v této době, musí být délka první fáze řízení považována za nadměrnou (viz v tomto smyslu rozsudek Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, bod 245 výše, bod 77).

293 Druhá fáze správního řízení, od obdržení oznámení námitek do vydání napadeného rozhodnutí v dubnu 2007, trvala 20 měsíců, čímž překročila, jelikož neexistuje dodatečné odůvodnění, lhůtu obvykle nezbytnou k přijetí rozhodnutí.

294 Je tedy třeba konstatovat, že délka dotčeného správního řízení byla nadměrná a byla výsledkem nečinnosti přičitatelné Komisi, v důsledku čehož byla porušena zásada přiměřené lhůty.

– K vlivu nadměrné délky správního řízení na legalitu napadeného rozhodnutí

295 Z ustálené judikatury vyplývá, že zjištění porušení zásady přiměřené lhůty může vést ke zrušení rozhodnutí konstatujícího protiprávní jednání pouze, pokud délka řízení měla vliv na výsledek řízení (viz v tomto smyslu rozsudek Technische Unie v. Komise, bod 286 výše, bod 48, a citovaná judikatura).

296 V projednávané věci žalobkyně tvrdí, že nadměrná délka první fáze správního řízení zasáhla do jejího práva na obhajobu, jelikož nemohly přesně identifikovat předmět šetření vedeného Komisí až do přijetí oznámení námitek, což snížilo jejich možnosti shromáždit důkazy ve prospěch.

297 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že žalobkyně neprávem tvrdí, že nemohly identifikovat předmět šetření až do oznámení námitek.

298 Zaprvé totiž rozhodnutí o provedení kontroly, zaslané Heineken NV a Heineken Holding NV dne 17. března 2000, uvádělo, že se šetření Komise týká konkrétních protisoutěžních jednání, jako jsou „stanovování cen, rozdělení trhů nebo výměna informací v nizozemském pivním odvětví, jak pro maloobchodní trh, tak pro trh horeca“. Zadruhé žádosti o informace zaslané Heineken NV v říjnu 2001 přesně uváděly druhy schůzek, data, jakož i místa, které byly předmětem šetření vedeného Komisí.

299 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, jim tato oznámení umožnila seznámit se dostatečně přesně s předmětem šetření, s protiprávními jednáními, za která mohly být činěny odpovědnými, jakož i dotyčnými segmenty trhu, a tudíž jim umožnila identifikovat a shromáždit případné důkazy ve prospěch.

300 Mimoto, ačkoli žalobkyně poukázaly na obtíže spojené se shromážděním některých důkazů ve prospěch, když tvrdily, že se osobní vzpomínky dotyčných osob staly nezřetelnějšími, toto tvrzení nepodepřely konkrétními skutečnostmi, a zvláště neidentifikovaly dotyčné zaměstnance a neupřesnily důvody, proč je nezbytné se jich dotázat na jejich vzpomínky, jakož i okolnosti, ze kterých již dále nebylo možno informace

získat jinými prostředky (viz v tomto smyslu rozsudek Technische Unie v. Komise, bod 286 výše, bod 64).

301 Navíc žalobkyně mají podle obecné povinnosti obezřetnosti, která přísluší každému podniku nebo sdružení podniků, dbát na to, aby v jejich knihách nebo archivech byly dobře uchovány všechny informace, které umožňují zpětně vysledovat jejich činnost, aby zejména disponovaly nezbytnými důkazy pro případ soudních nebo správních opatření. Jelikož žalobkyním byly ze strany Komise zaslány žádosti o informace na základě článku 11 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, první nařízení, kterým se provádějí články [81 ES] a [82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204), měli tím spíše jednat se zvýšenou péči a učinit všechna vhodná opatření k zachování důkazů, kterými měly a mohly disponovat (viz v tomto smyslu rozsudek Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, bod 245 výše, bod 87).

302 Za těchto podmínek nemůže být přijato tvrzení žalobkyň, podle kterého nebyly od počátku šetření informovány o jeho předmětu, ani o případných námitkách Komise, takže nemohly připravit svou obhajobu a shromáždit důkazní materiál ve svůj prospěch, kterým disponovaly.

303 Vzhledem k předcházejícím úvahám je třeba konstatovat, že žalobkyně neprokázaly zásah do svého práva na obhajobu vyplývající z nadměrné délky správního řízení.

304 V důsledku toho musí být čtvrtý žalobní důvod zamítnut jako neopodstatněný.

K osmému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003, pokynů, zásad rovného zacházení, právní jistoty, proporcionality a „přiměřené povahy", jakož i povinnosti uvést odůvodnění určení výše pokuty

Argumenty účastníků řízení

305 Žalobkyně zpochybňují způsob, jakým Komise v projednávané věci vypočetla základní částku pokuty, a zejména její analýzu týkající se závažnosti protiprávního jednání, odlišného zacházení, použitého násobícího mechanismu za účelem odrazení a zvýšení na základě doby trvání protiprávního jednání. V podstatě mají za to, že protiprávní jednání nemělo být označeno za velmi závažné a že Komise porušila svou povinnost uvést odůvodnění, jelikož nepodala dostačující důvody odůvodňující některé kroky při stanovení konečné částky, například účinek na trh. Kromě toho žalobkyně uvádějí, že se Komise výrazně odchýlila od své dřívější rozhodovací praxe, zejména pokud jde o její rozhodnutí 2003/569/ES ze dne 5. prosince 2001 v řízení podle článku 81 [ES] (Věc IV/37.614/F3 PO – Interbrew a Alken-Maes, Úř. věst. 2003, L 200, s. 1). Konečně by podle žalobkyň měla být snížena základní částka, jelikož doba trvání protiprávního jednání nebyla Komisí správně určena.

306 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

307 Úvodem je třeba připomenout, že podle čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 Komise může rozhodnutím ukládat pokuty podnikům a sdružením podniků, pokud úmyslně nebo z nedbalosti poruší článek 81 ES. Podle téhož ustanovení pokuta uložená jednotlivým podnikům a sdružením podniků, které se účastní na protiprávním jednání, nesmí přesáhnout 10 % jejich celkového obratu za předchozí hospodářský rok.

308 Mimoto je ustálenou judikaturou, že Komise má širokou posuzovací pravomoc, pokud jde o metodu výpočtu pokut. Tato metoda, popsaná v pokynech, obsahuje různé proměnné umožňující Komisi vykonávat její posuzovací pravomoc v souladu s ustanoveními nařízení č. 1/2003 (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 3. září 2009, Papierfabrik August Koehler a další v. Komise, C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, Sb. rozh. s. I-7191, bod 112).

309 Mimoto v oblastech, jako je určení výše pokuty na základě nařízení č. 1/2003, kde Komise má tento prostor pro uvážení, se přezkum legality těchto posouzení zužuje pouze na ověření, zda nedošlo k zjevně nesprávnému posouzení (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 18. července 2005, Scandinavian Airlines System v. Komise, T-241/01, Sb. rozh. s. II-2917, bod 79).

310 Prostor Komise pro uvážení a meze, které si Komise v této souvislosti sama stanovila, naproti tomu nemají vliv na výkon soudního přezkumu v plné jurisdikci prováděného soudem Unie (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 50 výše, bod 538), v jehož rámci je soud Unie oprávněn pokutu, kterou Komise uložila, zrušit, snížit nebo zvýšit (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, Sb. rozh. s. I-1331, body 60 až 62).

311 Projednávaný žalobní důvod v podstatě obsahuje čtyři části týkající se zaprvé posouzení závažnosti protiprávního jednání, zadruhé uplatnění odlišného zacházení a určení výchozí částky pokuty, zatřetí zvýšení částky pokuty z důvodu odrazujícího účinku a začtvrté zvýšení z důvodu doby trvání protiprávního jednání.

312 Obecněji žalobkyně rovněž uplatňují výtku vycházející z porušení zásady právní jistoty s ohledem na nepředvídatelnost pokuty, která jim byla napadeným rozhodnutím uložena.

– K první části týkající se posouzení závažnosti protiprávního jednání

313 Podle čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003 je pro určení výše pokuty třeba zohlednit závažnost a dobu trvání protiprávního jednání.

314 Podle ustálené judikatury se při určení závažnosti protiprávního jednání zohledňuje vícero skutečností, jako jsou zvláštní okolnosti věci, její kontext a odrazující dosah pokut, ohledně nichž má Komise prostor pro uvážení (rozsudky Soudního dvora ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 241, a ze dne 24. září 2009, Erste Group Bank a další v. Komise, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Sb. rozh. s. I-8681, bod 91).

315 Zvláště v souladu s bodem 1 A prvním pododstavcem pokynů je při hodnocení závažnosti protiprávního jednání třeba brát v úvahu jeho povahu, skutečný dopad na trh, pokud jej lze měřit, a velikost dotyčného zeměpisného trhu.

316 V rámci soudního přezkumu v plné jurisdikci však přísluší Tribunálu posoudit, zda je částka uložené pokuty přiměřená ve vztahu k závažnosti protiprávního jednání a vyvážit závažnost protiprávního jednání ve vztahu k okolnostem, jichž se žalobkyně dovolává (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, bod 136).

317 Žalobkyně vznášejí tři výtky směřující ke zpochybnění určení závažnosti protiprávního jednání Komisí. Zaprvé odmítají označení protiprávního jednání za velmi závažné s ohledem na povahu a účel koluze. Zadruhé Komisi vytýkají, že nezkoumala dopad kartelové dohody na trh a v tomto ohledu porušila povinnost uvést odůvodnění. Zatřetí se domnívají, že na rozdíl od závěrů Komise zeměpisný rozsah dotčeného trhu měl být vzat v úvahu jako zmírňující faktor pro určení závažnosti protiprávního jednání.

318 V rámci své první výtky žalobkyně uvádějí, že jelikož se vytýkané jednání omezilo na výměnu obecných názorů na tržní poměry a nenabylo podoby jednání ve vzájemné shodě ohledně konkrétního chování, může být protiprávní jednání označeno pouze za málo závažné nebo závažné. Kromě toho žalobkyně zdůrazňují, že Komise v napadeném rozhodnutí neuvedla některé prvky protiprávního jednání ve srovnání s oznámením námitek.

319 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle bodu 1 A druhého pododstavce třetí odrážky pokynů velmi závažná protiprávní jednání „jsou obecně horizontální omezení jako ‚cenové kartely' a kvóty podílů na trhu".

320 Mimoto je ustálenou judikaturou, že kartelové dohody tohoto typu patří mezi nejzávažnější formy zásahu do hospodářské soutěže, jelikož svým vlastním cílem jednoduše směřují k jejímu jasnému odstranění mezi zúčastněnými podniky, a tím jsou v rozporu se základními cíly Unie (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, bod 316 výše, bod 147, a citovaná judikatura).

321 Jelikož Komise právem konstatovala, že se žalobkyně podílela na protiprávním jednání spočívajícím v souboru dohod nebo jednání ve vzájemné shodě, jejichž cílem bylo omezení hospodářské soutěže na společném trhu, zvláště koordinací cen a zvyšování cen a rozdělením klientely, je argument žalobkyň, podle kterého protiprávní jednání nemůže být považováno za velmi závažné, nepřijatelný.

322 Konstatování v bodě 442 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle kterého dotčené protiprávní jednání muselo být, v souladu s pokyny, ze své povahy označeno za velmi závažné, tedy není stiženo pochybením. Tento závěr nemůže být zpochybněn skutečností, že některé prvky protiprávního jednání uvedené v oznámení námitek nebyly použity v napadeném rozhodnutí, jelikož jsou v něm obsaženy skutečnosti odůvodňující označení protiprávního jednání za velmi závažné.

323 V rámci své druhé výtky, týkající se dopadu kartelové dohody na trh, se žalobkyně domnívají, že Komise neprávem označila protiprávní jednání za velmi závažné, jelikož neexistoval žádný citelný dopad na trh. Žalobkyně Komisi vytýkají, že nevzala v úvahu konstatování v tomto smyslu obsažená v expertní hospodářské zprávě, kterou Komisi předložily během správního šetření, jejíž výsledky ostatně byly potvrzeny jinou expertní zprávou, jejíž vypracování zadaly po přijetí napadeného rozhodnutí. Žalobkyně mimoto tvrdí, že Komise porušila svou povinnost uvést odůvodnění tím,

že se omezila na tvrzení, že účinek protiprávního jednání nelze změřit. Kromě toho body 453 a 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí vedou k opačnému závěru.

324 Je třeba uvést, že i když je existence konkrétního tržního dopadu protiprávního jednání prvkem, který má být zohledněn při posuzování závažnosti protiprávního jednání, jedná se jen o jedno z kritérií, dalšími jsou například povaha protiprávního jednání a velikost zeměpisného trhu. Stejně tak z bodu 1 A prvního pododstavce pokynů vyplývá, že tento dopad na trh má být zohledněn pouze tehdy, lze-li ho změřit.

325 Rovněž je třeba uvést, že horizontální kartelové dohody o ceně nebo rozdělení trhu, jako jsou protiprávní jednání dotčená v projednávané věci, mohou být kvalifikovány jako velmi závažná protiprávní jednání na základě jejich samotné povahy, aniž by Komise byla povinna prokazovat skutečný dopad protiprávního jednání na trh. Skutečný dopad protiprávního jednání představuje pouze jednu z řady skutečností, která je-li měřitelná, může Komisi umožnit zvýšit výchozí částku pokuty nad rámec minimální předpokládané částky 20 milionů eur (rozsudek Soudního dvora ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise, C-534/07 P, Sb. rozh. s. I-7415, body 74 a 75).

326 V projednávané věci Komise v bodě 452 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí toto:

„V rámci tohoto řízení je nemožné změřit skutečný účinek souboru dohod, z kterých sestává protiprávní jednání, na nizozemský trh, a Komise se proto neopírá o konkrétní dopad, v souladu s pokyny, podle kterých konkrétní dopad musí být zohledněn, pokud je měřitelný […] Komise tudíž nezohlední dopad na trh pro určení pokut použitelných v projednávané věci."

327 Dále v bodě 455 odůvodnění napadeného rozhodnutí, obsahujícím závěr o závažnosti protiprávního jednání, Komise uvádí toto:

„Vzhledem k povaze protiprávního jednání a skutečnosti, že se týkalo celého území Nizozemska, se podniky, kterým je toto rozhodnutí určeno, dopustily velmi závažného porušení článku 81 [ES]“.

328 Z těchto pasáží vyplývá, že pro určení závažnosti protiprávního jednání Komise nevycházela ze skutečného dopadu protiprávního jednání, nýbrž z povahy protiprávního jednání a velikosti dotčeného zeměpisného trhu.

329 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že vzhledem k povaze zjištěného protiprávního jednání, jehož předmětem byla zejména koordinace cen a zvyšování cen, jakož i příležitostná koordinace rozdělení klientely, Komise mohla legitimně nezohlednit dopad protiprávního jednání na trh.

330 Za těchto okolností žalobkyně nemohou Komisi vytýkat ani to, že nezohlednila expertní zprávu, kterou jí poskytly v průběhu správního řízení na podporu svého argumentu, podle kterého protiprávní jednání nemělo účinek na trh.

331 Kromě toho, jelikož jde o fakultativní prvek v rámci určení výše pokuty, který navíc v projednávané věci nebyl zohledněn, žalobkyně Komisi nemohou platně vytýkat, že nevysvětlila důvody svého konstatování ohledně nezměřitelnosti konkrétního účinku protiprávního jednání.

332 Mimoto žalobkyně neprávem tvrdí, že z bodů 453 a 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že Komise ve skutečnosti zohlednila účinek na trh v rámci určení částky pokuty.

333 Z bodu 452 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž jasně vyplývá, že Komise nezohlednila dotčený účinek. Tomuto konstatování neodporuje odůvodnění uvedené v bodech 453 a 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí, na které se žalobkyně odvolávají. Komise se tak v bodě 453 odůvodnění napadeného rozhodnutí omezila na určení velikosti dotčeného trhu, aniž posoudila účinek protiprávního jednání na trh. V bodě 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí se omezila na připomenutí nezbytnosti individualizování výchozích částek v rámci odlišného zacházení, s ohledem na individuální závažnost chování každého dotyčného podniku.

334 Druhá výtka žalobkyň tudíž není opodstatněná.

335 Svou třetí výtkou, týkající se velikosti dotyčného zeměpisného trhu, žalobkyně poukazují na malou územní plochu Nizozemska a omezený význam trhu s pivem pro jeho celkové hospodářství. Kromě toho tvrdí, že pouhá skutečnost, že celkový tržní podíl dotyčných výrobců piv činí více než 90 % nizozemského trhu, nebrání tomu, aby protiprávní jednání bylo označeno za málo závažné nebo závažné, zejména ve světle dřívějších rozhodnutí Komise.

336 V bodě 453 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise za účelem určení závažnosti protiprávního jednání zohlednila skutečnost, že „[c]elkový tržní podíl dotyčných podniků na nizozemském trhu je vyšší než 90 %“. Komise rovněž konstatovala, že se porušení týkalo jak sektoru „horeca“, tak i sektoru domácí spotřeby. Došla proto k závěru, že „90 % celého nizozemského trhu s pivem bylo předmětem kartelové dohody“.

337 V tomto ohledu z judikatury vyplývá, že celé území členského státu představuje podstatnou část společného trhu (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 28).

338 Jelikož Komise shledala, že se protiprávní jednání vztahovalo na 90 % nizozemského trhu s pivem a že se týkalo všech hlavních sektorů prodeje na tomto trhu, mohla správně vzít v úvahu velikost dotčeného zeměpisného trhu, aby protiprávní jednání označila za velmi závažné.

339 Navíc je třeba připomenout, že protiprávní jednání, jako jsou dohody či jednání ve vzájemné shodě, jejichž účelem je zejména stanovení cen a rozdělení zákazníků, mohou být podle judikatury již na základě své povahy označeny za velmi závažná, aniž by se takové chování muselo nutně vyznačovat zvláštním zeměpisným rozsahem.

340 Tento závěr je mimoto posílen skutečností, že, i když příkladný popis závažných protiprávních jednání v pokynech uvádí, že „těmi budou častěji horizontální nebo vertikální omezení […], avšak přísněji uplatňovaná, s širším dopadem na trh a s účinky v rozsáhlých oblastech společného trhu“, popis velmi závažných protiprávních jednání naproti tomu nezmiňuje žádný požadavek týkající se konkrétního dopadu či vzniku účinků v určité zeměpisné oblasti (rozsudek ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, bod 316 výše, bod 150).

341 Z toho vyplývá, že skutečnost, že velikost dotčeného zeměpisného trhu má vnitrostátní rozměr každopádně nebrání tomu, aby protiprávní jednání, ke kterému v projednávané věci došlo, bylo označeno za velmi závažné.

342 Toto řešení platí tím spíše ohledně tvrzeného malého významu pivního trhu pro nizozemské hospodářství, jelikož velikost dotčeného výrobkového trhu v zásadě není faktorem, který musí být povinně zohledněn, nýbrž je pouze jedním z více relevantních faktorů pro posouzení závažnosti protiprávního jednání a stanovení výše pokuty (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise, C-407/04 P, Sb. rozh., s. I-829, bod 132).

343 Ve světle všech těchto úvah nemohou být třetí výtka, jakož i první část projednávaného žalobního důvodu ve svém celku přijaty.

– K druhé části týkající se určení výchozí částky a uplatnění odlišného zacházení

344 Žalobkyně zpochybňují výchozí částku pokuty, která jim byla uložena a dovolávají se zaprvé porušení zásady rovného zacházení s ohledem na rozhodovací praxi Komise a zvláště vzhledem k pokutám uloženým belgickým výrobcům piv v rozhodnutí 2003/569/ES. S odvoláním na porušení téže zásady rovněž odkazují na některá rozhodnutí Komise týkající se trhu jediného členského státu, ve kterých bylo protiprávní jednání označeno za „závažné“ nebo byly stanoveny nižší výchozí částky pokuty nežli v projednávané věci.

345 Úvodem je třeba zdůraznit zaprvé, že předchozí rozhodovací praxe Komise nevytváří právní rámec pro stanovení pokut v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek Tribunálu ze dne 30. září 2003, Michelin v. Komise, T-203/01, Recueil, s. II-4071, bod 292) a zadruhé že Komise má v rámci nařízení č. 17 a nařízení č. 1/2003 prostor pro uvážení při stanovení výše pokut, aby směrovala chování podniků ve smyslu dodržování

pravidel hospodářské soutěže (rozsudek Soudu ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Recueil, s. II-1181, bod 216) a aby mohla kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 314 výše, bod 169).

346 V projednávané věci, jak již bylo uvedeno výše, bylo určení výše pokuty uložené žalobkyním provedeno, v souladu s čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003, vzhledem k závažnosti a délce trvání protiprávního jednání. V tomto ohledu žalobkyně nemohou platně odkazovat pouze na skutečnost, že ve své předchozí rozhodovací praxi Komise obdobná jednání trestala nižšími pokutami, než jsou pokuty uložené žalobkyním v projednávané věci.

347 Za těchto podmínek se žalobkyně nemohou dovolávat ani porušení zásady rovného zacházení. Soudní dvůr totiž opakovaně rozhodl, že předchozí rozhodovací praxe Komise nevytváří právní rámec pro stanovení pokut v oblasti hospodářské soutěže a že rozhodnutí týkající se jiných věcí mají pouze orientační povahu, pokud jde o případnou existenci diskriminace, jelikož je málo pravděpodobné, že okolnosti těchto jiných případů, jako jsou dotyčné trhy, výrobky, podniky a období, jsou stejné (viz rozsudek Erste Group Bank a další v. Komise, bod 314 výše, bod 233, a citovaná judikatura).

348 V tomto ohledu, pokud jde o argumentaci žalobkyň uvádějící kvalifikaci protiprávního jednání a výši pokut uložených rozhodnutími týkajícími se některých protiprávních jednání omezujících se na trh jednoho členského státu, je třeba uvést, že – nehledě na tuto posledně uvedenou okolnost – žalobkyně netvrdí, že dovolávaná protiprávní

jednání jsou, zejména pokud jde o výrobky, podniky a dotyčná období, identická. Tato argumentace tedy nemůže stačit k prokázání údajného diskriminačního zacházení.

349 Pokud jde o rozhodnutí 2003/569, žalobkyně uvádějí porušení zásady rovného zacházení a opírají se o skutečnost, že pokuty uložené zúčastněným belgickým výrobcům piv byly výrazně nižší než pokuty uložené napadeným rozhodnutím, zatímco ani povaha protiprávního jednání ani dotyčné tržní podmínky nevykazují rozdíly odůvodňující toto odchýlení.

350 V tomto ohledu je třeba připomenout, že Komise posuzuje závažnost protiprávních jednání v závislosti na řadě skutečností, které nejsou shrnuty do závazného nebo taxativního seznamu kritérií, která mají být zohledněna, a že mimoto nemá povinnost používat přesný matematický vzorec, ať již se jedná o celkovou částku uložené pokuty nebo rozdělení na různé prvky (viz rozsudek Tribunálu ze dne 13. ledna 2004, JCB Service v. Komise, T-67/01, Recueil, s. II-49, body 187 a 188, a citovaná judikatura).

351 Za těchto podmínek existuje riziko, že přímé srovnání pokut uložených adresátům obou rozhodnutí týkajících se různých protiprávních jednání zkreslí zvláštní funkce, ke kterým dochází v různých etapách výpočtu pokuty. Konečné částky pokut totiž odrážejí zvláštní okolnosti každé kartelové dohody, jakož i hodnocení provedená s ohledem na projednávaný případ.

352 Ze všech předchozích úvah vyplývá, že co se týče výše uložených pokut, nemůže být situace žalobkyň srovnávána se situací podniků dotčených dovolávanými dřívějšími rozhodnutími.

353 Vzhledem k těmto úvahám je třeba zamítnout výtku vycházející z porušení zásady rovného zacházení vzhledem k dřívější rozhodovací praxi Komise.

354 Zadruhé žalobkyně tvrdí, že Komise při odlišném zacházení vycházela z chybných předpokladů, porušila zásady „přiměřené povahy“, rovného zacházení a proporcionality a dostatečně v tomto ohledu své rozhodnutí neodůvodnila.

355 V tomto ohledu žalobkyně zaprvé neprávem tvrdí, že Komise použila odlišné zacházení na základě skutečného účinku protiprávního jednání na trh, v rozporu se závěrem, obsaženým v bodě 452 odůvodnění napadeného rozhodnutí, podle kterého uvedený účinek nebyl zohledněn.

356 Argument žalobkyň totiž vychází z chybného výkladu bodu 457 odůvodnění napadeného rozhodnutí, který se omezuje na připomenutí úvahy vyjádřené v bodě 1A šestém pododstavci pokynů, podle které, pokud se protiprávní jednání týká několika podniků, jako jsou kartely, může být v některých případech nezbytné poměrně vážit všeobecnou výchozí částku za účelem zohlednění specifické váhy, a tedy skutečného dopadu protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání stejného typu.

357 Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, se zohlednění „specifické váhy, a tedy skutečného dopadu protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž“ týká rozdělení členů kartelové dohody do kategorií, vzhledem k jejich velikosti na trhu v průběhu sledované doby, a nezahrnuje zohlednění celkového účinku protiprávního jednání na trh.

358 Na rozdíl od toho, co uvádějí žalobkyně, použití odlišného zacházení na základě tohoto ustanovení nevyžaduje zohlednění skutečného účinku protiprávního jednání na trh, a tudíž nepředpokládá, že Komise konstatuje, že dotčené protiprávní jednání mělo takový účinek.

359 Zadruhé žalobkyně se uplatněním porušení zásad „přiměřené povahy“ a rovného zacházení vzhledem ke skutečnosti, že InBev pokuta uložena nebyla, omezují na argumentaci již zamítnutou v bodech 70 až 90 výše, vycházející z údajné vágní a rozporuplné povahy prohlášení InBev.

360 Pokud jde o údajnou nedostatečnost odůvodnění týkajícího se použití odlišného zacházení, je třeba připomenout, že podstatné formální náležitosti, které povinnost odůvodnění způsobu výpočtu pokuty představuje, jsou podle ustálené judikatury splněny, jestliže Komise ve svém rozhodnutí uvede posuzované skutečnosti, které jí umožnily vymezit závažnost a dobu trvání protiprávního jednání (viz rozsudek Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, bod 286 výše, bod 463, a citovaná judikatura).

361 V projednávané věci z bodu 458 odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že za účelem stanovení konkrétní výchozí částky pokuty žalobkyním Komise odkázala na prodeje piva, které uskutečnily v Nizozemsku za poslední celý kalendářní rok, kdy trvalo protiprávní jednání, tedy za rok 1998. Žalobkyně byly podle svého relativního významu na trhu zařazeny do první kategorie, z důvodu, že prodeje piva, které uskutečnily, byly mnohem vyšší než prodeje ostatních výrobců piv.

362 Jelikož Komise uvedla číselné údaje o prodejích uskutečněných za rok 1998 jako důvod zařazení do první kategorie, nemůže být tvrzení žalobkyň vycházející z porušení povinnosti uvést odůvodnění přijato. V tomto ohledu jsou úvahy uvedené zvláště v bodě 458 odůvodnění napadeného rozhodnutí dostačující k tomu, aby žalobkyním umožnily seznámit se s důvody, pro které v tomto ohledu bylo napadené rozhodnutí

přijato, a Tribunálu disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 22. května 2008, Evonik Degussa v. Komise a Rada, C-266/06 P, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 103).

363 Konečně je třeba uvést, že přístup sledovaný v tomto ohledu Komisí je zcela slučitelný s kritérii stanovenými v pokynech a výše uvedené judikatuře, jelikož číselné údaje o prodejích podniků zúčastněných na protiprávním jednání během sledované doby představují užitečný údaj o jejich individuálním významu na trhu. Určení výchozí částky vyplývající z tohoto přístupu tudíž nemůže jako takové vést k porušení zásady proporcionality.

364 Vzhledem k předchozímu je třeba dojít k závěru, že Komise neporušila zásady uvedené žalobkyněmi, když určila výchozí částku pokuty a použila odlišné zacházení, a neporušila v tomto ohledu ani svou povinnost uvést odůvodnění.

365 Druhá část projednávaného žalobního důvodu musí být tedy zamítnuta.

– K třetí části týkající se zvýšení z důvodu odrazujícího účinku

366 Žalobkyně tvrdí, že Komise použitím dotčeného násobícího koeficientu porušila zásady rovného zacházení, proporcionality a právní jistoty.

367 Je třeba připomenout, že při určení částky pokuty musí Komise dbát na její odrazující účinek (rozsudky Soudního dvora ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 106, a rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-329/01, Sb. rozh. s. II-3255, bod 63).

368 V tomto ohledu Komise může vzít v úvahu zejména velikost a hospodářskou sílu dotčeného podniku (viz v tomto smyslu rozsudky Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 367 výše, bod 120, a Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 314 výše, bod 243).

369 Stejně tak bod 1 A čtvrtý pododstavec pokynů stanoví, že je nezbytné brát v úvahu, zda původci protiprávních jednání skutečně měli hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům, zejména pak spotřebitelům, a určit výši pokuty na úrovni, která zajistí její dostatečně odrazující účinek.

370 V souladu s těmito úvahami Komise v projednávané věci uvedla, že je třeba stanovit částku pokut ve výši zaručující dostatečný odrazující účinek s ohledem na velikost každého podniku (bod 463 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

371 V témže bodě odůvodnění Komise uvedla, že vzhledem ke značné velikosti společnosti Heineken, vyplývající z jejího vysokého celosvětového obratu v posledním hospodářském roce předcházejícím dni přijetí napadeného rozhodnutí, pro nějž jsou k dispozici údaje, je v případě žalobkyň třeba na výchozí částku použít násobící koeficient 2,5.

372 V tomto ohledu, pokud jde o tvrzení žalobkyň týkající se násobících koeficientů použitých v dřívějších rozhodnutích Komise, je třeba připomenout, že Komise při stanovování výše pokut disponuje určitým prostorem pro uvážení s cílem směrovat chování podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže. Skutečnost, že Komise v minulosti použila pokuty určité úrovně na určité typy protiprávních jednání, ji tedy nemůže zbavit možnosti tuto úroveň kdykoli zvýšit, aby bylo zajištěno provádění politiky v oblasti hospodářské soutěže a zvýšen odrazující účinek pokut (viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. října 2008, SGL Carbon v. Komise, T-68/04, Sb. rozh. s. II-2511, bod 49, a citovaná judikatura).

373 Proto skutečnost, že Komise v dřívější rozhodovací praxi použila nižší násobící koeficienty vůči podnikům o velikosti srovnatelné s velikostí Heineken, nemůže vést k nepřiměřené a diskriminační povaze dotčeného zvýšení ani k porušení zásady právní jistoty.

374 Pokud jde o údajné porušení povinnosti uvést odůvodnění, je třeba konstatovat, že Komise tím, že poukázala zaprvé na nezbytnost stanovit částku pokuty ve výši zaručující dostatečný odrazující účinek a zadruhé na značnou velikost Heineken vyplývající z jejího celosvětového obratu (bod 463 odůvodnění napadeného rozhodnutí), právně dostačujícím způsobem vylíčila skutečnosti, které pro účely odrazení zohlednila při zvýšení výchozí částky v případě žalobkyň, kterým tak umožnila seznámit se s odůvodněním tohoto zvýšení, provedeného vzhledem k jejich zvláštní situaci a uplatnit jejich právo na obhajobu, jakož i soudu vykonat svůj přezkum.

375 V rámci vylíčení odůvodnění výše pokuty totiž Komise nemá povinnost uvést číselné poznatky, kterými se při výkonu své posuzovací pravomoci řídila, zejména pokud jde o sledovaný odrazující účinek (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne

16. listopadu 2000, Cascades v. Komise, C-279/98 P, Recueil, s. I-9693, body 39 až 48, a rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Akzo Nobel v. Komise, T-330/01, Sb. rozh. s. II-3389, bod 125).

376 Kromě toho, pokud jde o posouzení správně provedené s ohledem na velikost a hospodářskou sílu dotčeného podniku, žalobkyně neprávem tvrdí, že Komise při určení dotčeného násobícího koeficientu byla povinna vzít v úvahu jiné okolnosti, jako je povaha protiprávního jednání, údajná neexistence jeho účinku na trh, skutečnost, že protiprávní jednání bylo ukončeno již před zahájením šetření nebo že správní řízení bylo nadměrně dlouhé.

377 Vzhledem k předcházejícímu je třeba třetí část projednávaného žalobního důvodu zamítnout.

– K čtvrté části týkající se zvýšení na základě doby trvání protiprávního jednání

378 V bodě 466 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise konstatuje, že se Heineken protiprávního jednání účastnila nejméně od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999, tedy po dobu tří let a osmi měsíců. V důsledku toho byla výchozí částka pokuty vůči žalobkyním zvýšena o 35 %, tedy 10 % za každý celý rok protiprávního jednání a 5 % za zbývající období šesti měsíců či více.

379 Žalobkyně toto posouzení zpochybňují a popírají konstatování Komise týkající se dnů zahájení a ukončení dotčeného protiprávního jednání.

380 Je třeba uvést, že, jak již bylo konstatováno v rámci zkoumání sedmého žalobního důvodu v bodech 210 až 229 výše, Komise právem určila, že doba trvání protiprávního jednání, týkající se žalobkyň, odpovídala období od 27. února 1996 do 3. listopadu 1999. V tomto ohledu nemůže být zvýšení výchozí částky pokuty o 35 % provedené Komisí zpochybněno.

381 Čtvrtá část týkající se doby trvání protiprávního jednání tudíž nemůže obstát.

– K údajnému porušení zásady právní jistoty

382 Žalobkyně uvádějí, že částka pokuty tak, jak byla určena Komisí, nebyla ani přibližně předvídatelná.

383 Je třeba připomenout, že zásada právní jistoty je obecnou zásadou práva Unie, která vyžaduje obzvláště to, aby právní úprava, která vyvolává nepříznivé důsledky pro jednotlivce, byla jasná a přesná a její použití bylo pro právní subjekty předvídatelné (viz rozsudek Tribunálu ze dne 5. dubna 2006, Degussa v. Komise, T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, bod 66, a citovaná judikatura).

384 Důsledkem této zásady je zásada legality trestných činů a trestů, která vyžaduje, aby zákon jasně definoval protiprávní jednání a tresty, které je potlačují (rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 362 výše, bod 39).

385 V tomto ohledu je třeba připomenout, že ačkoliv čl. 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003 ponechává Komisi široký prostor pro volné uvážení, omezuje nicméně jeho výkon tím, že zavádí objektivní kritéria, která Komise musí dodržet. Zaprvé má tak výše pokuty, kterou lze uložit, vyčíslitelnou a absolutní maximální hodnotu, takže maximální výši pokuty, kterou lze uložit danému podniku, lze stanovit předem. Zadruhé výkon této posuzovací pravomoci je rovněž omezen pravidly, která si Komise sama uložila v pokynech, přičemž správní praxe Komise mimoto podléhá celkovému přezkumu soudem Unie. Obezřetný hospodářský subjekt, který si v případě potřeby obstará služby právního poradenství, tak může s dostatečnou přesností předvídat metodu stanovení i přibližnou výši pokut, které mu hrozí za dané chování, a skutečnost, že tento hospodářský subjekt není s to předem znát přesnou výši pokut, které Komise v jednotlivých případech uloží, nemůže představovat porušení zásady legality trestů (viz v tomto smyslu rozsudek Evonik Degussa v. Komise a Rada, bod 362 výše, body 50 až 55).

386 Kromě toho musejí podniky, kterých se týká správní řízení, které může vést k uložení pokuty, vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň výše pokut ve srovnání s úrovní používanou v minulosti (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 314 výše, body 229 a 230). Skutečnost, že Komise může kdykoli přehodnotit obecnou výši pokut v kontextu provádění jiné politiky hospodářské soutěže je tak pro dotyčné podniky dostatečně předvídatelná (viz v tomto smyslu rozsudek Archer Daniels Midland v. Komise, bod 367 výše, bod 48).

387 Tyto úvahy tím spíše platí v projednávané věci, jelikož se svou povahou jedná o velmi závažné protiprávní jednání sestávající z jednání, která byla Komisí opakovaně shledána jako protiprávní.

388 I když žalobkyně nebyly předem schopny přesně se seznámit s výší pokut, které by Komise v projednávané věci uložila, zejména s ohledem na zvýšení obecné úrovně pokut, ke kterému došlo po chování zakládajícím protiprávní jednání, tato okolnost nijak nenaznačuje porušení zásad právní jistoty a legality trestů, jelikož Komise, jak bylo konstatováno v rámci zkoumání projednávaného žalobního důvodu, vykonávala svou posuzovací pravomoc v souladu jak s normativním rámcem stanoveným článkem 23 odst. 2 a 3 nařízení č. 1/2003, jak byl upřesněn judikaturou Soudního dvora a Tribunálu, tak i s pravidly chování, které si sama uložila v pokynech.

389 Tato výtka, jakož i osmý žalobní důvod jako celek tak musejí být zamítnuty jako neopodstatněné.

K devátému žalobnímu důvodu týkajícímu se zohlednění polehčujících okolností

Argumenty účastníků řízení

390 Zaprvé žalobkyně tvrdí, že skutečnost, že den ukončení protiprávního jednání byl stanoven na 3. listopadu 1999, zatímco k ověřením provedeným Komisí došlo teprve dne 22. a 23. března 2000, měla být Komisí vzata v úvahu pro snížení základní částky pokuty.

391 Zadruhé žalobkyně uvádějí, že během trvání protiprávního jednání nikdy nezvýšily své ceny v sektoru domácí spotřeby. Vytýkaná koordinace tak údajně nikdy nebyla

provedena. Jelikož 62 % piva je prodáváno cestou domácí spotřeby, lze údajné neprovedení prokázat pro většinu jejich prodejů. Kromě toho komplexnost a neprůhlednost struktury sektoru „horeca“ činí uskutečnění opravdové dohody nebo skutečného jednání ve vzájemné shodě omezujícího hospodářskou soutěž nemožným.

392 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

393 V rámci projednávaného žalobního důvodu žalobkyně v podstatě tvrdí, že Komise porušila pokyny, jelikož dostatečně nezohlednila polehčující okolnosti vycházející zaprvé z ukončení protiprávního jednání před svými prvními zásahy a zadruhé z toho, že dotčené protiprávní dohody ve skutečnosti nikdy nebyly provedeny.

394 Pokud jde o první uplatněnou okolnost, je třeba připomenout, že podle bodu 3 pokynů se základní částka pokuty stanovená Komisí sníží, zejména jestliže dotčený podnik ukončí protiprávní jednání po prvních zásazích Komise.

395 Přiznání takového snížení základní částky pokuty je nezbytně spojeno s okolnostmi projednávané věci, které mohou Komisi dovést k závěru, že podniku, který se účastnil protiprávní dohody, takové snížení nepřizná. Přiznat prospěch z polehčující okolností v situaci, kdy je podnik účastníkem zjevně protiprávní dohody, o níž věděl nebo nemohl nevědět, že představuje protiprávní jednání, by tak především mohlo

podněcovat podniky k co možná nejdelšímu trvání tajné dohody s nadějí, že jejich jednání nebude nikdy odhaleno, a přitom s vědomím, že pokud by odhaleno bylo, mohou docílit snížení pokuty okamžitým ukončením protiprávního jednání. Taková okolnost by uloženou pokutu zbavila jakéhokoli odrazujícího účinku a zasahovala by do užitečného účinku čl. 81 odst. 1 ES (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. července 2009, Archer Daniels Midland v. Komise, C-511/06 P, Sb. rozh. s. I-5843, body 104 a 105).

396 Jedná se o polehčující okolnost, která vzhledem k užitečnému účinku čl. 81 odst. 1 ES musí být vykládána restriktivně v tom smyslu, že pouze zvláštní okolnosti projednávaného případu mohou odůvodnit její zohlednění (rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Archer Daniels Midland v. Komise, T-59/02, Sb. rozh. s. II-3627, body 337 a 338).

397 Zvláště nemůže být ukončení úmyslného protiprávního jednání považováno za polehčující okolnost, když bylo toto jednání ukončeno z důvodu zásahu Komise (viz rozsudek Archer Daniels Midland v. Komise, T-59/02, bod 396 výše, bod 341, a citovaná judikatura).

398 Argument *a fortiori* předložený žalobkyněmi, podle kterého má být přiznána dotčená polehčující okolnost tím spíše, že protiprávní jednání bylo ukončeno před prvními zásahy Komise, tudíž vychází z nesprávného předpokladu.

399 Kromě toho i za předpokladu, že by tyto úvahy neplatily ve stejné míře v případě, že by protiprávní jednání bylo ukončeno z podnětu pachatele před prvními zásahy Komise,

nic to nemění na tom, že dotčenou polehčující okolnost v zásadě není vhodné přiznat vzhledem k úmyslnému jednání, které Komise opakovaně shledala protiprávním.

400 Komise tedy právem mohla v bodě 475 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvést, že skutečnost, že podnik vytýkané jednání ukončil před zásahem Komise, neodůvodňuje přiznání polehčující okolnosti, jelikož se v projednávané věci jedná o svou povahou velmi závažné a zjevně protiprávní jednání.

401 Kromě toho, pokud žalobkyně uvádějí, že Komise v minulosti zastávala k dotčené polehčující okolnosit jiné stanovisko, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury samotná skutečnost, že Komise ve své předchozí rozhodovací praxi dospěla k názoru, že některé skutečnosti představují polehčující okolnosti pro účely stanovení výše pokuty, neznamená, že je povinna učinit stejný závěr i v pozdějším rozhodnutí (rozsudek ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, bod 316 výše, bod 395).

402 Vzhledem k těmto úvahám nemůže být argumentace žalobkyň směřující k uznání ukončení jejich protiprávního jednání před prvními zásahy Komise za polehčující okolnost přijata.

403 Zadruhé, pokud jde o údajnou polehčující okolnost vycházející z toho, že dotčené protiprávní dohody ve skutečnosti nikdy nebyly provedeny, je třeba ověřit, zda okolnosti vylíčené žalobkyněmi mohou prokázat, že se žalobkyně během období, kdy se k dohodám o protiprávním jednání připojily, skutečně zdržely jejich provádění tím, že na trhu jednaly v souladu s pravidly hospodářské soutěže, nebo přinejmenším, že se bránily plnění povinností k provedení této kartelové dohody tak jednoznačně a důrazně, že tím bylo narušeno její samotné fungování (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu

ze dne 15. března 2006, Daiichi Pharmaceutical v. Komise, T-26/02, Sb. rozh. s. II-713, bod 113).

404 V tomto ohledu Komise v bodě 477 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že žádný účastník neprokázal, že se zdržel provádění dotčených dohod, a příležitostné neprovádění neznamená „úplné odmítnutí uzavřených dohod".

405 Žalobkyně tyto úvahy kritizují a uvádějí, že v segmentu domácí spotřeby Heineken v době trvání protiprávního jednání nikdy nezvýšila své ceny, a pokud jde o sektor „horeca", struktura trhu je tak komplexní, že je nemožné, že by mohlo dojít ke skutečné dohodě, natožpak jejímu provedení.

406 V tomto ohledu se opírají o hospodářské zprávy připojené k žalobě, z nichž údajně vyplývá, že zejména se jejich ceny v segmentu domácí spotřeby během doby trvání protiprávního jednání nezvýšily, že se uvedený sektor vyznačoval hospodářskou soutěží mezi výrobci piv, zřetelnými přesuny tržních podílů, velkou kupní silou kupujících a zvýšením objemů slev, a že se v sektoru „horeca" jejich ceny v letech 1996 a 1997 nezvýšily a celkové cenové zvýšení v tomto sektoru v době trvání protiprávního jednání ostatně bylo pod dlouhodobým průměrem růstu cen a struktura trhu vedla k hospodářské soutěži o nové a „uvolněné" provozovny „horeca", se značnými přesuny v tržních podílech mezi výrobci piv.

407 Kromě toho žalobkyně Komisi vytýkají, že, pokud jde o ceny, nezkoumala správné údaje a zejména, že neposoudila neprovedení dohod pro každý dotyčný podnik jednotlivě.

408 Komise popírá, že v napadeném rozhodnutí konstatovala, že dotčená koluze vedla ke skutečnému zvýšení cen. Má za to, že skutečnost, že byla prokázána účast žalobkyň na koordinaci cen, stačí k zamítnutí jejich argumentu vycházejícího z neprovedení dotčených ujednání.

409 Je třeba poznamenat, že tento argument Komise nemůže být přijat. Ačkoli samotná okolnost, že podnik neprovede protiprávní ujednání, jej nemůže zbavit odpovědnosti, jedná se přesto o okolnost, která musí být zohledněna jakožto polehčující okolnost v rámci určení částky pokuty.

410 V projednávané věci je třeba uvést, že jak vyplývá z bodů 349 až 354 odůvodnění napadeného rozhodnutí a jak bylo potvrzeno výše v rámci zkoumání pátého a šestého žalobního důvodu, dotčené protiprávní jednání spočívalo v komplexní kartelové dohodě provedené dohodami a jednáními ve vzájemné shodě patřícími do společného kartelovou dohodou sledovaného plánu prováděného po dlouhé období, který měl za cíl zachování *statu quo* a minimalizaci hospodářské soutěže. Účastníci kartelové dohody koordinovali ceny a zvyšování cen piva v Nizozemsku, zejména v segmentu „horeca“ omezováním slev v segmentu domácí spotřeby, jakož i ceny piva prodávaného pod značkou distributora. Koluze rovněž zahrnovala jednání ve vzájemné shodě o rozdělení klientely jak v segmentu „horeca“, tak i, pokud jde o pivo prodávané pod značkou distributora, segmentu domácí spotřeby. Účastníci posilovali své postavení vůči svým zákazníkům, tedy supermarketům v segmentu domácí spotřeby

a prodejním místům v segmentu „horeca“, tím, že pravidelně a úzce konzultovali a diskutovali o všech citlivých hlediscích parametrů hospodářské soutěže za účelem dosažení zvýšení ceny nebo alespoň cenové stability, jakož i omezení počtu a účinků změn výrobce piva provedených zákazníky v segmentu domácí spotřeby.

411 Vzhledem k existenci tohoto celkového plánu, který byl zjevný v rámci tajně a úmyslně po značné období uskutečňovaných schůzek, nestačí důkazy předložené žalobkyněmi, jimiž má být hlavně dokázáno faktické nezvyšování cen, k prokázání toho, že se žalobkyně zdržely provádění všech dotčených dohod nebo přinejmenším, že se bránily plnění povinností k provedení této kartelové dohody tak jednoznačně a důrazně, že tím bylo narušeno její samotné fungování.

412 Pokud jde o údajné indicie chování v souladu s pravidly hospodářské soutěže v dotyčných sektorech, vycházející z hospodářských analýz připojených k žalobě, tedy přesuny v tržních podílech, zvýšení objemu slev, jakož i zvláštní okolnosti, jimiž se vyznačuje struktura trhu v sektoru „horeca“, tedy existenci dlouhodobých smluv, je třeba uvést, že i za předpokladu jejich prokázání by tyto skutečnosti nepředstavovaly konkrétní indicie chování v souladu s pravidly hospodářské soutěže, které by mohlo narušit samotné fungování koluzních ujednání popsaných v bodě 410 výše, a tudíž jako taková nebrání provádění dotčené kartelové dohody.

413 Konečně, pokud jde o odkaz žalobkyň na některé údaje, vyjádřené ve výrocích některých ředitelů InBev, o neprovedení dotčených dohod, stačí poznamenat, že se tyto údaje omezují na pouhá tvrzení, která sama o sobě nestačí k prokázání toho, že kartelová dohoda nebyla provedena nebo že její fungování bylo narušeno.

414 Vzhledem k těmto úvahám je třeba uvést, že žalobkyně neprokázaly existenci okolností, které mohou odůvodnit přiznání polehčující okolnosti vycházející z neprovedení dotčených koluzních ujednání.

415 Devátý žalobní důvod je tedy třeba zamítnout.

K desátému žalobnímu důvodu vycházejícímu z dopadu nadměrné délky správního řízení na částku pokuty

Argumenty účastníků řízení

416 Žalobkyně uvádějí, že nadměrná délka správního řízení vedla ke stanovení vyšší pokuty, přímo vyplývající ze zvýšení úrovně pokut ukládaných Komisí v porovnání s předchozími obdobími. Zejména poznamenávají, že kdyby rozhodnutí bylo přijato v přiměřené lhůtě, byla by částka pokuty nižší.

417 Komise popírá argumenty žalobkyň.

Závěry Tribunálu

418 Z ustálené judikatury vyplývá, že skutečnost, že Komise v minulosti použila pokuty určité úrovně na určité typy protiprávního jednání, ji nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 1/2003, pokud je to nezbytné k zajištění

provádění soutěžní politiky, ale že naopak účinné použití soutěžních pravidel vyžaduje, aby Komise mohla kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (rozsudky Musique Diffusion française a další v. Komise, bod 367 výše, bod 109, a Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 314 výše, bod 169).

419 Vzhledem k této judikatuře žalobce nemůže platně tvrdit, že by jeho sankce mohla být nižší, kdyby Komise správní řízení ukončila dříve, jelikož v průběhu správního řízení zvýšila obecnou úroveň sankcí (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2008, Knauf Gips v. Komise, T-52/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, bod 486).

420 Vzhledem k těmto úvahám nelze vycházet z toho, že délka správního řízení, byť nadměrná, má dopad na obsah napadeného rozhodnutí pouze z důvodu, že Komise mezitím zvýšila úroveň pokut.

421 Proto v projednávané věci, ačkoli Komise na jednání přiznala, že zvýšila obecnou úroveň pokut kolem roku 2005, tedy v době trvání dotčeného správního řízení, nemůže být tato skutečnost vzata v úvahu v rámci posouzení dopadu nedodržení zásady přiměřené lhůty na obsah napadeného rozhodnutí.

422 Desátý žalobní důvod proto nelze přijmout.

K jedenáctému žalobnímu důvodu týkajícímu se úrovně snížení pokuty přiznaného na základě nadměrné délky správního řízení

Argumenty účastníků řízení

423 Žalobkyně uvádějí, že snížení pokuty o 100 000 eur přiznané Komisí na základě nadměrné délky správního řízení je příliš nízké vzhledem k částce uložené pokuty.

424 Komise uvádí, že využila možnosti přiznat z vlastního podnětu snížení pokuty, přičemž jde o jednu z jejích výsad, pro niž disponuje širokou posuzovací pravomocí. Žalobkyně podle ní nepředložily žádný argument, který by odůvodňoval dodatečné snížení.

Závěry Tribunálu

425 Je třeba uvést, že procesní pochybení, byť nemůže vést ke zrušení rozhodnutí, může odůvodňovat snížení pokuty (viz v tomto smyslu rozsudky Baustahlgewebe v. Komise, bod 48 výše, body 26 až 48, a Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, bod 245 výše, body 436 až 438).

426 Překročení přiměřené lhůty může být důvodem rozhodnutí Komise spravedlivě snížit pokutu, přičemž možnost přiznat takové snížení spadá do rámce výkonu jejích výsad (viz v tomto smyslu rozsudek Technische Unie v. Komise, bod 286 výše, body 202 až 204).

427 V projednávané věci Komise rozhodla přiznat žalobkyni snížení pokuty na základě „nepřiměřené“ délky správního řízení (body 498 a 499 odůvodnění napadeného rozhodnutí).

428 Výkon této výsady Komisí nebrání Tribunálu, aby při výkonu své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci přiznal dodatečné snížení částky pokuty.

429 Je však třeba mít za to, že paušální snížení o 100 000 eur poskytnuté Komisí nezohledňuje částku pokuty uložené v projednávané věci, činící před tímto snížením 219 375 000 eur, a tudíž nepředstavuje snížení sankce, které může odpovídajícím způsobem napravit porušení vyplývající z překročení přiměřené lhůty správního řízení.

430 V tomto ohledu žalobkyně správně uvádějí, že následky porušení zásady přiměřené lhůty nebyly Komisí, co se týče snížení částky pokuty, dostatečně zohledněny.

431 Pokud jde o odpovídající úroveň snížení sankce, je nicméně třeba zamítnout argument žalobkyň uvedený poprvé v replice, podle kterého musí být výše škody zohledněna

v rámci snížení pokuty, jelikož porušení zásady přiměřené lhůty představuje škodnou událost vzhledem k čl. 288 druhému pododstavci ES.

432 Účelem snížení sankce v projednávané věci je totiž napravit porušení zásady přiměřené lhůty, a musí tudíž být provedeno v odpovídající výši vzhledem k sankci uložené žalobkyním. Na rozdíl od toho, co tvrdí žalobkyně, to nic nemění na tom, že toto snížení je provedeno na základě ekvity a nemusí mu předcházet žádné zkoumání podmínek týkajících se mimosmluvní odpovědnosti Unie ve smyslu čl. 288 druhého pododstavce ES.

433 Jelikož žalobkyně v žalobě ani v replice nepožadovaly náhradu škody, není třeba rozhodnout o jejich argumentu vycházejícím z částky údajné škody, kterým se odkazuje na hypotetické posouzení výše pokuty, která by jim byla uložena, kdyby Komise řízení ukončila v přiměřené lhůtě, ani o jejich argumentu vycházejícím z existence příčinné souvislosti mezi porušením zásady přiměřené lhůty a uvedenou škodou.

434 Vzhledem k okolnostem případu se Tribunál při výkonu své pravomoci přezkumu v plné jurisdikci domnívá, že za účelem poskytnutí spravedlivé náhrady žalobkyni z důvodu nadměrné délky řízení, musí dotčené snížení činit 5 % částky pokuty.

Závěr o pokutě

435 Po zkoumání žalobních důvodů vznesených žalobkyněmi a výkonu své pravomoci přezkumu v plné jurisdikci Tribunálem, je třeba změnit částku pokuty uložené společně a nerozdílně žalobkyním zaprvé stanovením výchozí částky na 61 750 000 eur

namísto 65 000 000 eur v důsledku zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí v rozsahu, v němž zahrnuje složku protiprávního jednání spočívající v příležitostné koordinaci obchodních podmínek, jiných nežli ceny, nabízených individuálním spotřebitelům v sektoru „horeca“ v Nizozemsku (viz body 201 a 202 výše), a zadruhé snížením provedeným na základě překročení přiměřené lhůty řízení ve výši 5 % konečné částky pokuty, namísto 100 000 eur (viz bod 434 výše).

436 V důsledku této změny se výše pokuty vypočítá tak, že se změněná výchozí částka pokuty vynásobí z důvodu dosažení odrazujícího účinku číslem 2,5, následně se na základě doby trvání protiprávního jednání zvýší o 35 % a tato částka se pak sníží z důvodu překročení přiměřené lhůty řízení o 5 %. Částka pokuty uložené společně a nerozdílně žalobkyním se tak stanoví na 197 985 937,5 eur.

K nákladům řízení

437 Podle čl. 87 odst. 3 jednacího řádu může Tribunál rozdělit náklady řízení mezi účastníky řízení nebo rozhodnout, že každý z nich nese vlastní náklady, pokud každý účastník měl ve věci částečně úspěch i neúspěch.

438 Jelikož v projednávané věci byla návrhová žádání žalobkyň prohlášena za částečně opodstatněná, Tribunál se domnívá, že okolnosti věci budou posouzeny spravedlivě, když bude rozhodnuto, že žalobkyně ponesou dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených Komisí a že Komise ponese jednu třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí jednu třetinu nákladů řízení vynaložených žalobkyněmi.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (šestý rozšířený senát)

rozhodl takto:

1) Článek 1 rozhodnutí Komise K (2007) 1697 ze dne 18. dubna 2007 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/B/37.766 – Nizozemský trh s pivem) se zrušuje v rozsahu, v kterém v něm Evropská komise konstatovala, že se Heineken NV a Heineken Nederland BV účastnily protiprávního jednání spočívajícího v příležitostné koordinaci obchodních podmínek, jiných nežli ceny, nabízených individuálním spotřebitelům v sektoru „horeca" v Nizozemsku.

2) Částka pokuty uložené společně a nerozdílně společnostem Heineken a Heineken Nederland v čl. 3 písm. a) rozhodnutí K (2007) 1697 se stanoví na 197 985 937,5 eur.

3) Ve zbývající části se žaloba zamítá.

4) Heineken a Heineken Nederland ponesou dvě třetiny vlastních nákladů řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení Evropské komise.

5) Komise ponese jednu třetinu vlastních nákladů řízení a nahradí jednu třetinu nákladů řízení společností Heineken a Heineken Nederland.

Vadapalas Dittrich Truchot

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 16. června 2011.

Podpisy.

Obsah

Skutkový základ sporu ... II - 3376

Správní řízení ... II - 3377

Napadené rozhodnutí ... II - 3379

Dotčené protiprávní jednání ... II - 3379

Pokuta uložená žalobkyním ... II - 3381

Řízení a návrhová žádání účastníků řízení ... II - 3383

Právní otázky ... II - 3384

K pátému a šestému žalobnímu důvodu vycházejícím z nedostatečnosti důkazů k prokázání protiprávního jednání a z neexistence dohod nebo jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES ... II - 3385

Argumenty účastníků řízení ... II - 3385

Závěry Tribunálu ... II - 3387

– K prohlášení InBev ... II - 3391

– K jiným důkazům ... II - 3402

– Ke skutkovým okolnostem týkajícím se konstatování na jedné straně koordinace cen a zvyšování cen piva a na druhé straně příležitostné koordinace rozdělení klientely ... II - 3428

– Ke skutkovým okolnostem týkajícím se konstatování příležitostné koordinace jiných obchodních podmínek nabízených individuálním zákazníkům v sektoru „horeca“ ... II - 3434

– K údajnému nesprávnému právnímu posouzení a pochybení při kvalifikaci skutkového stavu ..... II - 3436

– Závěry ..... II - 3442

K sedmému žalobnímu důvodu týkajícímu se doby trvání protiprávního jednání ..... II - 3343

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3343

Závěry Soudu ..... II - 3444

– K určení dne zahájení protiprávního jednání ..... II - 3445

– K určení dne ukončení protiprávního jednání ..... II - 3448

K prvnímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy a článku 27 nařízení č. 1/2003, co se týče odmítnutí poskytnout přístup k odpovědím jiných dotyčných podniků na oznámení námitek ..... II - 3450

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3450

Závěry Tribunálu ..... II - 3451

K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení zásady řádné správy, „zásady péče“ a zásady kontradiktornosti v důsledku údajného neprovedení pečlivého a nestranného šetření ..... II - 3458

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3458

Závěry Tribunálu ..... II - 3459

K třetímu žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení presumpce neviny ..... II - 3460

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3460

Závěry Tribunálu ..... II - 3461

K čtvrtému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení přiměřené lhůty ..... II - 3462

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3462

Závěry Tribunálu ..... II - 3463

– K délce správního řízení ..... II - 3464

– K vlivu nadměrné délky správního řízení na legalitu napadeného rozhodnutí ..... II - 3465

K osmému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení čl. 23 odst. 3 nařízení č. 1/2003, pokynů, zásad rovného zacházení, právní jistoty, proporcionality a „přiměřené povahy“, jakož i povinnosti uvést odůvodnění, pokud jde o určení výše pokuty ..... II - 3468

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3468

Závěry Tribunálu ..... II - 3469

– K první části týkající se posouzení závažnosti protiprávního jednání ..... II - 3470

– K druhé části týkající se určení výchozí částky a uplatnění odlišného zacházení ..... II - 3477

– K třetí části týkající se zvýšení z důvodu odrazujícího účinku ..... II - 3482

– K čtvrté části týkající se zvýšení na základě doby trvání protiprávního jednání ..... II - 3485

– K údajnému porušení zásady právní jistoty ..... II - 3486

K devátému žalobnímu důvodu týkajícímu se zohlednění polehčujících okolností ..... II - 3488

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3488

Závěry Tribunálu ..... II - 3489

K desátému žalobnímu důvodu vycházejícímu z dopadu nadměrné délky správního řízení na částku pokuty ..... II - 3495

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3495

Závěry Tribunálu ..... II - 3495

K jedenáctému žalobnímu důvodu týkajícímu se úrovně snížení pokuty přiznaného na základě nadměrné délky správního řízení ..... II - 3497

Argumenty účastníků řízení ..... II - 3497

Závěry Tribunálu ..... II - 3497

Závěr o pokutě ..... II - 3499

K nákladům řízení ..... II - 3500